

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Jan KŘENEK

**Studie sociálních indikátorů Fragile States Indexu na případu
Sýrie jako zhrouteného státu**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Vítová

Olomouc 2018

Abstrakt

Křenek, Jan: Studie sociálních indikátorů Fragile States Indexu na případu Sýrie jako zhrouceného státu. Olomouc 2018

Tato bakalářská práce se zabývá teorií konceptu zhroucených států, taxonomií těchto států a problematikou jejich přesné definice. V práci jsou rozebrány také další formy zhroucenosti států, jako např. Anarchic states, Phantom states či Collapsed state, které však postrádají označení „zhroucený“ ve svém názvu. Další část je věnována Syrské arabské republice především v období občanské války mezi roky 2011–2015. V tomto období jsou také sledovány příčiny úpadku Sýrie v sociálních indikátorech Fragile States Indexu.

Klíčová slova: zhroucené státy, Syrská arabská republika, Fragile States Index, sociální indikátory, občanská válka, konflikt

Abstract

Křenek, Jan: *Study of Social Indicators of Fragile States Index on example of Syrian Arab Republic*. Olomouc 2018

This Bachelor thesis analyze theory, taxonomy and problematic definition of Failed states. In this study are also mentioned another variants of Failed states wich are not containing „failure“ in their title. These states are for example Anaemic states, Phantom states or State collapse. Another part of this thesis discribe and analyzed Syrian Arab Republic primarily during the civil war in years 2011–2015. In this period are analyzed causes of Syrian failing in Social Indicators of Fragile States Index.

Keywords: Failed States, Syrian Arab Republic, Fragile States Index, Social Indicators, Civil War, conflict

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci dne: 12. 4. 2018

.....

Podpis

Děkuji Mgr. Pavle Vítové za cenné rady, věnovaný čas a vstřícný přístup při vedení mé bakalářské práce.

Také děkuji Kláře Čaňové za korekturu a podporu při psaní této práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Přirodovědecká fakulta
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan KŘENEK**
Osobní číslo: **R15186**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Studie sociálních indikátorů Fragile State Indexu na případu Sýrie jako zhrouteného státu**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je charakterizovat jednotlivé sociální indikátory (Social Indicators) Fragile State Indexu (FSI) na případu Sýrie jakožto tzv. zhrouteného státu. První část práce se bude zaměřovat na definice a objasnění pojmu tzv. zhrouteného státu a jejich aplikaci na případu Sýrie. V druhé části budou analyzovány sociální indikátory FSI a jejich jednotlivé ukazatele.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

BURGROVÁ, Helena a Michaela JEŽOVÁ. Současný Blízký východ. 1. Brno: Barrister & Principal, 2012. ISBN 978-80-87474-45-7. MARSHALL, Monty G. Fragility, Instability, and the Failure of States: Assessing Sources of Systemic Risk [online]. Council on Foreign Relations Press, 2008 [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/conflict-prevention/fragility-instability-failure-states-assessing-sources-systemic-risk/p17638> ROTBERG, Robert I. When States Fail: caused and consequences. 2004. New Jersey: Princeton University Press, 2004, s. 1-45. ISBN 0-691-11671-7. ŠMÍD, Tomáš a Vladimír VAĐURA. Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států. Mezinárodní vztahy [online]. 2009, 44(2), 44-64 [cit. 2017-05-12]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/323> WAISOVÁ, Šárka. Slabé státy (Selhání, rozpad a obnova státnosti). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk, 2007. ISBN 978-80-7380-069-7.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Pavla Vítová**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: **15. května 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **13. dubna 2018**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Průbort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 15. května 2017

Obsah

Abstrakt	2
Abstract	2
Seznam obrázků a grafů	9
Seznam zkratk.....	10
Úvod	11
Cíle a metody práce.....	12
1. Teorie zhroucených států	14
1.1. Koncept premoderního a moderního státu	14
1.2. Definice a taxonomie zhroucených států	16
1.2.1. Definice a taxonomie podle Roberta I. Rotberga	16
1.2.2. Taxonomie Šárky Waisové a Jana Jihlavce	19
1.2.3. Koncepty a taxonomie dle jiných autorů.....	20
1.2.3.1. Jean-Germain Gros	20
1.2.3.2. I. William Zartman	21
1.2.3.3. Stuart E. Eizenstat, John Edward Porter a Jeremy M. Weinstein	22
1.2.3.4. Fragility	23
2. Syrská arabská republika	24
2.1. Geografické údaje Sýrie	24
2.2. Obyvatelstvo.....	25
2.3. Alávité a jejich pozice ve státě.....	25
2.4. Historie Sýrie, vnitrostátní politika a vláda rodiny Asadů	26
2.5. Zahraniční politika Sýrie	27
2.6. Situace v Sýrii mezi lety 2011 – 2018	28
2.7. Islámský stát	29
3. Fragile States Index	31
3.1. Indikátory soudržnosti.....	32

3.2.	Ekonomické indikátory	33
3.3.	Politické indikátory	34
3.4.	Průřezové indikátory	35
4.	Sociální indikátory Fragile States Indexu na případu Sýrie.....	37
4.1.	S1: Demografické tlaky (Demographic Pressures)	38
4.1.1.	Populace	39
4.1.2.	Veřejné zdraví.....	40
4.1.3.	Potraviny a výživa obyvatelstva.....	40
4.1.4.	Životní prostředí	41
4.1.5.	Přírodní zdroje	42
4.2.	S2: Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby (Refugees and IDPs).....	43
4.2.1.	Uprchlíci.....	43
4.2.2.	Vnitřně vysídlené osoby	44
4.2.3.	Reakce na vysídlení.....	44
	Závěr	46
	Seznam literatury	48

Seznam obrázků a grafů

Obrázek 1. Syrská arabská republika.....	24
Obrázek 2. Schéma indikátorů Fragile States Indexu.....	31
Graf 1. Sociální indikátory Fragile States Indexu.....	38

Seznam zkratek

Baas	Socialistická strana arabské obdoby
BBC	British Broadcasting Corporation
CAST	(Conflict Assessment System Tool) Nástroj pro posuzování konfliktů
FFP	Found for Peace
FSI	(Fragile States Index) Index křehkosti států
IDPs	(Internally Displaced Persons) vnitřně vysídlená osoba
SAR	Sjednocená arabská republika
SDF	(Syrian Democratic Forces) Syrské demokratické jednotky
UN (OSN)	United Nations (Organizace spojených národů)
UNDP	(United Nations Development Programme) Rozvojový program Organizace spojených národů
UNHCR	(United Nations High Commissioner for Refugees) Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
USD	(United States dollar) Americký dolar
WHO	(World Health Organization) Světová zdravotnická organizace

Úvod

Téma zhroutených států (angl. *Failed state*) a jeho zkoumání na případu Sýrie jsem si vybral především jako mou zájmovou oblast na oboru Mezinárodních rozvojových studií. Státy, které se řadí do kategorie zhroutených, jsou totiž často středobodem pozornosti studentů a absolventů tohoto oboru.

Konceptu zhroutených států a dalším formám úpadku států se věnuje mnoho odborných publikací mnoha autorů. Problémem těchto konceptů je však obtížné vymezení a stanovení hranic, od jakého okamžiku spadá stát do kategorie zhroutených, resp. do jiných forem úpadku státu. Jako nástroj pro možnou kategorizaci forem zhroutenosti státu může sloužit *Fragile States Index*, do češtiny překládán jako „*Index křehkosti států*“, který hodnotí státy v pěti kategoriích indikátorů. Státy hodnocené v tomto indexu, které dosahují nejvyššího stupně, tedy stupně alarmujícího, jsou pak napříč vědeckou veřejností označovány za zhroutené, či jako státy v obdobné formě úpadku. *Fragile States Index* je každoročně publikován americkou neziskovou a nevládní organizací *The Fund for Peace* (FFP).

Příčin úpadku států do kategorie *Failed state* je podle mnoha autorů několik. V případě Sýrské arabské republiky se těchto příčin sešlo více. Např. události tzv. Arabského jara, které se v Sýrii v roce 2011 zprvu projevovaly jako nepokoje v provincii Dará a později vyústily v občanskou válku, která k březnu roku 2018 stále ještě není u konce a vyžádala si milióny uprchlých Syřanů do zahraničí, vnitřně vysídlených osob a statisíce obětí.

Toto je také jeden z hlavních důvodů proč jsem si zvolil toto téma bakalářské práce a rád bych se mu věnoval i nadále v mém budoucím vysokoškolském studiu.

Cíle a metody práce

Cílem bakalářské práce je charakterizovat jednotlivé sociální indikátory (*Social Indicators Fragile States Indexu* (FSI) na případu Sýrie, jakožto zhrouceného státu. Dílčím cílem první části bakalářské práce je teoreticky rozebrat vybrané definice zhroucených států od různých autorů, kteří se danou problematikou zabývají. Práce se bude také věnovat jednotlivým „stupňům“ zhroucenosti států. V této části budou navíc zmíněny koncepty, taxonomie a definice obdobných „zhroucených států“, ovšem označovaných jinak než *Failed state*.

Druhá část bakalářské práce se bude zabývat Syrskou arabskou republikou - jejími geografickými a faktografickými náležitostmi, obyvatelstvem, postavením Alávitů (muslimské náboženské skupiny) ve státě, a okrajově i tzv. Islámským státem. V této kapitole bude také stručně popsána historie země od jejího moderního vzniku v roce 1941 až po současnost.

Třetí část práce se bude věnovat jednotlivým indikátorům *Fragile States Indexu*, přičemž v druhé části budou rozebrány indikátory soudržnosti, ekonomické indikátory, politické indikátory a indikátory průřezové. Jako rámcová struktura pro členění, nám poslouží koncept a metodologie *Fragile States Index*.

V poslední, čtvrté části pak bude kladeno za cíl podrobně rozebrat sociální indikátory na konkrétním případu Syrské arabské republiky a zjistit hlavní příčiny propadu v této skupině indikátorů ve *Fragile States Indexu*.

K dosažení cíle práce poslouží odpovědi na výzkumné otázky, které jsou následující:

- 1) Jaké existují definice zhroucených států, stupně zhroucenosti státu a dalších konceptů států, které jsou v úpadku, avšak se neoznačují přímo za zhroucené?
- 2) Jaké jsou hlavní důvody poklesu Sýrie v žebříčku *Fragile States Index* v oblasti sociálních indikátorů v letech 2011 až 2015?

Při zjišťování definic zhroucených států bude jako podklad sloužit především rešerše literatury a kompilace různých zdrojů. která V bakalářské práci budou jako zdroje použity odborné publikace a články za účelem vytvoření komplexního náhledu na problematiku definic zhroucených států a dalších, obdobných konceptů, zabývající se tímto tématem. Komplexní rámcovou představu o konceptu zhroucených států ukazuje publikace Roberta I. Rotberga *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*, kde autor popisuje obecné charakteristiky nejen zhroucených států ale i jednotlivých stupňů zhroucenosti. Jako jeden z dalších zdrojů, byla vybrána kniha Šárky Waisové *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti*, která jako jedna z mála, původem českých publikací, uceleným náhledem pohlíží na problematiku zhroucených států.

V praktické části práce, tedy u stanovení hlavních důvodů poklesu Sýrie v žebříčku bude taktéž použita rešerše literatury a analýza dat především z portálů Světové banky, World Factbook, tiskové a výroční zprávy Organizace spojených národů či jejích orgánů. Tato část bude také vycházet ze zpráv publikovaných na zpravodajských portálech jako *The New York Times*, *The Guardian*, *BBC* a další.

1. Teorie zhroucených států

Před uvedením definic fenoménu zhrouceného státu je třeba zmínit právní prvky státu a koncept premoderního a moderního státu. George Jellinek (1906, 412-413) definuje hlavní prvky státu jako (a) území – prostor pro vládnutí; (b) suverenitu vládnutí ve světě, pokud není stát podroben jinému státu, a (c) obyvatele.

1.1. Koncept premoderního a moderního státu

Thomas Hobbes byl jedním z prvních teoretiků zabývajících se konceptem společenské smlouvy a *premoderního státu*¹. Byl to anglický filozof a zástupce liberalismu, žijící v druhé polovině 16. až druhé polovině 17. století. Ve své knize *Leviathan neboli o podstatě, zřízení a moci státu církevního a občanského* se Hobbes věnuje teorii společenské smlouvy. Hobbes vychází z přirozeného stavu² jednotlivců, kteří navzájem bojují proti sobě a jsou v permanentním souboji. Proto je zde potřeba společenské smlouvy jakožto prostředku, který bude bránit tomuto boji. V konceptu Hobbse je pak mocenský subjekt (stát) ovládá a disponuje absolutní mocí, které se jednotlivci žijící ve státě vzdali a zavázali. Proti společenské smlouvě nikdo nemůže vystupovat a je zdrojem bezpečnosti vůči přirozenému stavu (Adamová et al., 2004).

Dalším teoretikem, který se zabýval společenskou smlouvou, je i John Locke. John Locke byl anglický filozof, taktéž zástupce liberalismu žijící v letech 1632–1704. John Locke vnímá přirozený stav jako svobodu v rozhodování a konání. Jednotlivci v přirozeném stavu mezi sebou nemají potřebu soupeřit, řídí se zde podle přirozeného práva. Postupem času se však tento přirozený stav mění, lidé mezi sebou vedou spory o vlastnictví majetku a touze po moci. Potřeba společenské smlouvy je tedy z důvodu obnovení práva mezi jedinci. Moc státu, kterou mu lidé svěřují přijetím společenské smlouvy, podle Johna Locka není neomezená a lidé

¹ *Premoderní stát* – Moc a autorita zde byly hierarchizovány do dvou linií: 1) do linie náboženské a 2) do linie politické (světské), které byly navzájem provázány. Král (jako jeden z možných hlavních nejvyšších autorit státu) nebyl plně nezávislý, jak je tomu v moderním světě. (Jackson et al., 2016)

² Přirozený stav – stav před vznikem státu jako společenského útvaru (Schmitt a Schwab, 2008)

proti společenské smlouvě mohou vystupovat. Hlavními úkoly státu je chránit osobní vlastnictví, bezpečí a svobodu jednotlivce (Adamová et al., 2004).

Jean Jacques Rousseau, který žil v 18. století, stejně jako již zmínění autoři pojednává o přirozeném stavu a společenské smlouvě. Zde, podobně jako Locke, bere přirozený stav jako stav svobodný a nekonfliktní, postupem času však při hromadění majetku a touze po moci mezi sebou lidé začínají vést spory. Při vzniku státu však tyto spory neutuchají a lidé jen více prahnou po moci ve státě. Proto je potřeba společenské smlouvy, jejímž přijetím by se lidé stali součástí státu a moc státu by tedy stále náležela všem lidem (Adamová et al., 2004).

Max Weber, německý sociolog a filozof žijící na přelomu 19. a 20. století, pojal koncept moderního státu stojí především na vztahu moci a státu. Moc podle Webera není jediným prostředkem, kterým stát disponuje, je však pro něj prostředkem typickým. Dohled nad správou mocí státu přikládá státním institucím – byrokratizaci. Svoboda jedince ve státě není absolutní a podléhá moci státu (Weber, 2009).

Historicky, před vznikem státu, byl v různých sociálních útvarech vztah k moci odlišný. Počínaje útvarem rodu (rodiny), kde byla fyzická moc brána za zcela přirozený prostředek. „Dnes bychom naproti tomu museli říct, že stát je ta lidská pospolitost, která na určitém území – neboť území patří k jeho znakům – (s úspěchem) nárokuje monopol legitimní fyzické moci. Protože pro naši současnost je specifické, že právo na fyzickou moc se všem ostatním svazům nebo jednotlivcům přiznává jen potud, pokud to stát ze své strany připustí: stát je výhradním zdrojem „práva“ na moc“ (Weber, 2009, s. 247).

V dnešní době je koncept *moderního státu* poměrně rozvinutý a doplněný oproti původnímu Weberovu konceptu. Lze jej shrnout takto: „*Současný koncept moderního státu je založen na produkci a schopnosti kombinovat kapitálovou, infrastrukturní a donucovací mobilizaci zdrojů. Je spojen s existencí efektivní vlády, autority, centralizované správy a legislativních orgánů. Disponuje vnitřní i vnější suverenitou a naplňuje institucionální i funkcionální dimenzi*“ (Waisová et al., 2007, s. 11).

Nyní, když byly definovány právní prvky státu spolu s pojmy *premoderního* a *moderního státu*, je možné zaměřit se na otázku, co tedy stát musí (ne)naplňovat, aby jej

bylo možno označovat jako zhroucený. Následující kapitoly a podkapitoly budou věnovány různým definicím od několika autorů, prostřednictvím kterých bude tento široce definovaný pojem přiblížen.

1.2. Definice a taxonomie zhroucených států

Pojem *zhroucený stát* (*Failed state*) má historicky několik předchůdců. Mezi ně patří například pojmy: *Soft state* (viz str. 10), *Weak state* (viz str. 8, 10), které se začaly vyskytovat již v 50. letech 20. století. Otázkou může být, proč potřeba těchto pojmů přišla až v posledních dekádách minulého století a ne dříve. Odpovědí je, že tyto pojmy reagují na období po 2. světové válce, přesněji na proces dekolonizace (Waisová et al., 2007). Tento proces je obdobím vzniku mnoha nových států, které vznikly v Africe, na Blízkém východě, v Jižní a Východní Asii. Vznik těchto států však probíhal jiným než běžným státotvorným procesem (viz str. 10, pojem *Soft state*). Následně se vyvinul také pojem *zhroucený stát*, který se začal objevovat v polovině 90. let 20. století (Rotberg, 2003).

„Analýzou neúspěšných, rozpadlých či zhroucených států, se začal akademický svět zabírat v polovině devadesátých let minulého století v souvislosti s krachy poststudenoválečných států zejména tzv. třetího světa a s rozpady mnohonárodnostních impérií v postsovětském prostoru (Sovětský svaz, Jugoslávie)“ (Šmíd a Vaďura, 2009, s. 45).

1.2.1. Definice a taxonomie podle Roberta I. Rotberga

Robert I. Rotberg je jedním z předních tvůrců konceptu zhroucených států. Ve svých publikacích a dílech se věnuje nejen tématu zhroucených států, ale i jednotlivým stupňům zhroucenosti. Stupnici zhroucenosti státu zobrazuje takto: *Weak state – Failed state – Collapsed state* (Rotberg, 2003), v češtině tedy: slabý stát – zhroucený stát – „naprosto“ zhroucený stát.

Hranice mezi těmito stupni zhroucenosti nejsou pevně stanoveny, nemůžeme tedy vždy přesně říct, v jaké fázi se daný stát nachází. Na zmíněnou hranici lze také doplnit pojem *Strong state* (stát se silnou státností), který by se na křivce zobrazil úplně vlevo.

Hlavní faktory, které by měly být u států pro jejich zařazení sledovány, jsou podle Rotberga:

- **společenské faktory** (míra násilí, schopnost zajistit bezpečnost obyvatelstva, počet IDPs³)
- **politické faktory** (především ve smyslu neplnění společenské smlouvy k občanům státu, síla institucí)
- **ekonomické faktory** (míra příjmové nerovnosti)
- **vojenské faktory** (působnost nevládních vojenských jednotek, milic, ozbrojených skupin atd.)

(Rotberg, 2003; Waisová et al., 2007)

První skupinou států jsou *Weak states*, které podle Rotberga mají jisté predispozice pro to být slabé ve své státnosti. Tyto predispozice mohou být: geografické, politické a ekonomické. Státy v této kategorii jsou tedy náchylnější než ostatní a je u nich větší pravděpodobnost postupu na křivce směrem do kategorií *Failing*, *Failed* či *Collapsed state* než u jiných států (Rotberg, 2003; Waisová et al., 2007).

Pojem *Failing state* spíše než samostatný stav charakterizuje proces, kterým hroučící se státy prochází. Je tedy procesem přechodu mezi *Weak state* a *Failed state*. Tento přechod je charakterizován „uvědoměním“ občanů, že se situace uvnitř státu stále zhoršuje. V tomto procesu dochází například k úpadku zdravotní péče či jejímu úplnému zániku, což má za následek růst dětské mortality a snižování očekávané délky života. Přestávají fungovat veřejné instituce jako školy, což vede k nárůstu ngramotnosti atd. Tento stav úpadku státu

³ IDPs – je anglickou zkratkou Internally Displaced Persons, v češtině vnitřně vysídlená osoba (UNHCR, 2016).

poté nabízí ekonomické příležitosti pro některé skupiny obyvatel státu, které daného stavu využívají k nabytí bohatství, potažmo moci (Rotberg, 2003).

Pro pojem *Failed state* jsou charakteristické vleklé konflikty, kde bojuje jedna nebo více válčících stran většinou namířených proti stávající vládě nebo režimu (Rotberg, 2003). Tyto vnitřní konflikty mají za cíl převzetí moci (popřípadě participaci na ní) nebo také autonomii některých částí státu. V kategorii *Failed state* přestává oficiální státní moc působit na celém území, koncentruje se např. pouze na území hlavního města nebo na určitý region. Dalšími faktory zhrouceného státu jsou vysoká míra kriminality, vnitřního násilí, či vysoká míra korupce (Rotberg, 2003).

Důležitou roli v procesu hroucení státu hrají také vůdci nebo vládnoucí režimy, kteří svými rozhodnutími zdecimovali svou zemi (Rotberg, 2003). Přejít od *Weak state* směrem ke kategoriím *Failed state* a *Collapsed state* bývá způsoben přichýlením vládnoucího režimu k určité skupině obyvatelstva, přičemž tato skupina obyvatel je loajální naopak zase k režimu. Ve chvíli, kdy však nastane vyrovnávací reakce ze strany utlačované skupiny/skupin, dochází ke krizi, resp. konfliktu uvnitř státu. To poté může mít za příčinu dlouhodobý konflikt, často přerůstající do občanské války (Rotberg, 2003).

Naklonění vládnoucího režimu k určité skupině obyvatel a tím způsobený konflikt uvnitř společnosti, může být podle Rotberga (2003) způsobeno etnickými, náboženskými nebo jazykovými rozdíly. Dalšími příčinami dlouhodobých konfliktů ve státě mohou být příčiny strukturální a institucionální. Ty vycházejí například z historických příčin jako je přechod z podkoloniální správy (Rotberg, 2003).

Posledním pojmem na stupnici zhroucenosti státu je *Collapsed state*. Tento stav zhroucenosti by se při překladu mohl také pokládat za zhroucené státy, avšak Rotberg svou definicí *Collapsed State* myslí státy, které jsou extrémními případy zhroucených států. V těchto státech se řídí pravidlem silnější vyhrává a vládní moc prakticky neexistuje, jsou to tzv. „černé díry“. Za takový stát můžeme považovat např. Somálsko koncem 80. let (Rotberg, 2003).

Definice zhrouceného státu podle Rotberga je obecně velmi široká a zahrnuje mnoho variant zhroucenosti státu od *Weak state*, které mají jisté „vrozené“ předpoklady pro to být slabé, přes hroutící se *Failing state*, až po konečná stádia *Failed state* či *Collapsed state*.

1.2.2. Taxonomie Šárky Waisové a Jana Jihlavce

Šárka Waisová spolu s Janem Jihlavcem, se v knize *Slabé státy*⁴, především pak v kapitole 1. Taxonomie slabé státnosti, taktéž věnují klasifikaci a definicím konceptu *Weak, Failing, Failed* a *Collapsed state*. Autoři čerpají i z konceptů jiných teoretiků, jejichž definice navzájem srovnávají. Věnují se zde i dosud nezmíněnému pojmu *Soft state*, který bude analyzován nyní.

Pojem *Soft state* lze do češtiny volně přeložit jako „měkký stát“, avšak tento překlad má i svá úskalí. S pojmem *Soft state* přišel Švéd Gunnar Myrdal v 50. letech 20. století, který tento pojem prvotně svázal s regionem jižní Asie. Později se označení *Soft state* rozšířilo i na státy v oblastech Afriky, zbytku Asie a Latinské Ameriky. Tento pojem čerpal především z historického vývoje států nalézajících se v těchto oblastech. *Soft states* vznikaly rozhodnutím mezinárodního společenství, nikoli tedy běžným státotvorným procesem, což se později projevilo nízkým stupněm institucionalizace a politizace. Jako opozitum k označení *Soft state* se vyskytuje pojem *Empirical state*, který je popisován jako vnitřně i navenek stabilní stát. *Empirical state* byl do jisté míry synonymem evropských států (Waisová et al., 2007).

Pojem *Weak state* se dle Rotbergova konceptu zaměřuje na predispozice státu být slabý ve své státnosti. Autory Waisovou a Jihlavcem je rozpracováván koncept převzatý od autorů Barryho Buzana, Christophera Claphama a Georga Sørensen. Jejich pojetí sleduje dvě roviny fungování státu - a to vnější a vnitřní. „*Ve vnější dimenzi státu si všímá uplatnění státní moci navenek a ve vnitřní dimenzi státu sleduje sociopolitickou soudržnost, která je vyjádřena třemi aspekty: ideou státu, institucemi a materiální podstatou*“ (Waisová et al., 2007, s. 26; Clapham, 1985).

Kategorie *Failed state* je autory rozpracována především na konceptu nefungujících státních institucí a poskytování veřejných statků obyvatelům státu. Jako základní veřejný statek poskytovaný státem je chápána bezpečnost. Ta je poskytována bez rozdílu všem stejně. Bezpečnost je zde vnímána jako zachování vnitrostátního pořádku, ochranu společenské struktury a také bezpečnost vůči hrozbám zvenčí. Možným indikátorem souvisejícím s bezpečností je násilí, především tedy násilí uvnitř státu, nikoli jako vnější ohrožení státu, jak

⁴ Celým názvem: *Slabé státy - Selhání, rozpad a obnova státnosti*

tvrdí Georg Sørensen. Dále také míra poskytování veřejných statků je brána jako ukazatel hroutícího se státu, potažmo ukazatel *Failed state*. Jedná se zde především o míru, kolik stát může těchto statků nabídnout, pokud tedy vůbec nějaké. Za takové veřejné statky lze považovat vzdělání, zdravotní služby, dostupnost elektřiny apod. Přesně definovaný bod, kdy je stát brán jako *Failed state*, však neexistuje (Waisová et al., 2007).

Koncept *Collapsed state*, který je autory rozpracován, vychází primárně z Rotbergova konceptu, který je již uveden v kapitole 1.2.1. Je třeba však doplnit, že se jedná primárně o zaplnění mocenské prázdnoty v *Collapsed state*, tedy především o zaplnění prostoru ve fakticky stále existujícím státě nestátními aktéry (válčícími frakcemi, lokálními vůdci), kteří zde jednají dle vlastní vůle (Waisová et al., 2007).

1.2.3. Koncepty a taxonomie dle jiných autorů

V této části práce budou shrnuty definice a charakteristiky zhroucených států podle několika dalších autorů. Bude se věnovat pojmům, které se zhroucenými státy nebo s jednotlivými „stupni“ zhroucenosti souvisí.

1.2.3.1. Jean-Germain Gros

J. - G. Gros rozděluje *Failed state* celkem do pěti kategorií, a to:

- *Anarchic states* – vyznačující se necentralizovanou vládou, bojujícími skupinami pod vedením vůdců či samostatně. Bojují především o moc v neexistujícím státě nebo o moc v určitém regionu. Ozbrojené konflikty mezi válčícími skupinami nemívají specifický cíl, jsou vyvolány nudou nebo emoční nezralostí mladých válečníků (teenagerů). Např. se jedná o Somálsko či Libyi.
- *Phantom* nebo též *mirage states* – jsou velice podobné *Anarchic states*, rozdíl je v existenci vládního orgánu, který však nefunguje v prospěch lidu, ale vůdce. Regiony v periferiích státu jsou rabovány armádou pro získávání zdrojů. Např. Zair (nyní Demokratická republika Kongo).

- *Anaemic states* – jejich status vychází ze dvou zdrojů. Prvním je vyčerpanost státu z důvodu vnitřního konfliktu, kdy docházelo k boji o moc ve státě. V tomto případě je pro vládu těžké se z této situace jakkoli dostat, pokud své nepřátele neporazí (doslova na bojišti) nebo nevyhoví jejich požadavkům. Druhou možností je zaostalost a nedostatečné modernizování státu v důsledku populačního růstu. Z tohoto důvodu není státní moc schopná účinně uplatňovat kontrolu a uspokojovat nároky na archaické struktury. Oproti dvěma předchozím typům státu se však *Anaemic states* pokouší naplnit některé prvky fungujícího státu, avšak pouze lokálně a sporadicky, například dodávky elektřiny několik hodin denně. Zástupcem *Anaemic states* může být např. Haiti.
- *Captured states* – dalším typem je stát se silnou centralizovanou autoritou ovládanou elitami, které soupeří o moc s jinými elitami a navzájem se likvidují. Selhání státu zde nepochází ze slabosti centrální vlády, jako vlády neschopné plnit svou funkci. Avšak vychází ze skutečnosti, že vláda nepřijímá společnost jako celek, ale preferuje pouze tu část společnosti, kterou chce. Např. Rwanda (v období rwandské genocidy v letech 1990 - 1994).
- *Aborted states* – posledním typem je zhroucení státu ještě před konsolidací procesu formování státu. Dochází zde ke konfliktu, vnitřním problémům státu, které vyústí v selhání státu. Problémem zde může být např. nevyřešení otázky práv menšin. Příkladem může být: Bosna či Gruzie.

(Gros, 1996, s. 458 - 461)

1.2.3.2. I. William Zartman

Zartman tvrdí, že ve světě po konci Studené války, tedy po zhroucení bipolárního rozložení světových sil, nastal jev, kdy se zhroutily i mnohé další státy. Uvádí pojem tzv. *State collapse* v češtině tedy jakési selhání či kolaps státu. Tento jev je podle autora více problematický než nepokoje, povstání nebo státní převrat. *State collapse* se projevuje jako selhání legitimní moci, struktury, práva a politického řádu. I tento pojem se vztahuje ke konceptu moderního státu. Na rozdíl od historických úpadků států či celých civilizací, je úpadek moderních států odlišný. Vychází především z politických příčin, které mají zejména ekonomické a společenské dopady (Zartman, 1995). Na rozdíl od již zmíněných konceptů

Failed state či *Collapsed state* v konceptu *State collapse* nehrají roli například etnické, kulturní či náboženské rozdíly.

Koncept *State collapse* se podle Zartmana vztahuje na tři kategorie státu, kterými jsou:

- Stát jako suverénní autorita – přijímaná autorita identity a politického soupeření
- Stát jako instituce – instituce, kde je reálně (hmatatelně) vidět rozhodování
- Stát jako garant bezpečnosti pro občany na daném území

Tyto tři kategorie funkcí jsou mezi sebou silně provázány a vzájemně se ovlivňují. Pokud tedy jedna funkce státu není naplňována, může negativně ovlivnit i jinou. Stejně jako u předchozích charakteristik nelze ani u *State collapse* definovat přesný okamžik, kdy se stát v této fázi nachází. *Selhání státu* však znamená, že definovaná funkce státu není nadále vykonávána (Zartman, 1995).

1.2.3.3. Stuart E. Eizenstat, John Edward Porter a Jeremy M. Weinstein

Užívání pojmů *Weak state*, *Failing state* a *Failed state* je v mnoha případech nepřesné. V některých situacích je užití pojmu *Weak state* spjato se špatnou ekonomickou situací ve státě, což ovšem neznamená jeho zařazení právě do kategorie *Weak*, *Failing* nebo *Failed state*. Podle autorů je třeba kategorizovat státy do těchto třech kategorií podle komplexnějších ukazatelů. Tyto ukazatele obsahují funkce státu, které silné, stabilní státy vykonávají (Eizenstat et al., 2005).

Kategoriemi ukazatelů jsou:

- Bezpečnost – udržet monopol použití síly, ochrana státu proti vnitřnímu i vnějšímu ohrožení
- Poskytování základních služeb – jako jsou vzdělání a zdravotní služby
- Ochrana svobody lidí – k legitimnímu uznání vlády musí vláda „na oplátku“ hájit svobody a práva svých občanů

V případě, že vláda neplní funkce uvedené v těchto kategoriích, vznikají uvnitř státního systému propasti a mezery, které mohou být místem zrodu nejen protivládních organizací, ale i organizací teroristických, drogových, nebo s organizovaným zločinem. Tyto skupiny pak rozvracejí stát zevnitř a stát se tak stává náchylnějším k úpadku, potažmo jej později lze řadit

do některé ze skupin *Weak* až *Collapsed*. Tyto organizace působící uvnitř státu se následně rozšiřují do svého okolí, do regionu kolem státu, ba dokonce se stávají mezinárodním ohrožením ostatních států (Eizenstat et al., 2005).

1.2.3.4. Fragility

Pojem *Fragility* lze do češtiny přeložit jako *křehkost* státu. Tato *křehkost* je dáována do souvislosti se slabou legitimitou a korupcí ve státě. Oba tyto aspekty rozdělují společnost na prosté obyvatele a vládnoucí elitu. Vládnoucí elita neplní závazky vůči obyvatelům a stát využívá pouze pro vlastní obohacení. V konečném důsledku může dojít ke konfrontaci, která vyústí v úplné zhroucení politického systému, tzv. *ultimate débâcle* (Waisová et al., 2007; Clapham, 1985, s. 40 - 43).

Pojem *Fragility* v roce 2006 nahradil v názvu *Fragile States Indexu* původní pojem *Failed* (dříve *Failed States Index*). Bylo tak učiněno z důvodu kritiky odborné veřejnosti, kdy bylo indexu vyčítáno, že hodnocené státy rozděluje do bipolárních sfér, tedy buď do kategorie zhroucené nebo nezhroutené. V roce 2005 oznámila výkonná ředitelka organizace *The Fund for Peace*, která *Fragile States Index* publikuje, Krista Hendry, že pojem *Failed* bude nahrazen pojmem *Fragile*, přičemž koncept poukazuje na státy, jejichž funkčnost se oslabuje či úplně vytrácí, zůstal stejný (Evers, 2014).

2. Syrská arabská republika

Tato část bakalářské práce bude věnována obecným informacím o státu Sýrie. Bude konkrétně zaměřena na geografické údaje, náboženství a bude zde stručně shrnuta historie Sýrie od doby jejího novodobého vzniku.

2.1. Geografické údaje Sýrie

Hlavním městem Sýrie, oficiálním názvem Syrská arabská republika, je Damašek nacházející se na jihozápadě země. Rozloha Sýrie je 185 180 km² (183 630 km² pevniny a 1 550 km² teritoriální vody)⁵. Počet obyvatel je k roku 2017⁶ 18 028 549. Úředním jazykem je arabština, dalšími jazyky jsou kurdština, arménština, aramejšťina, čerkeština, francouzština a angličtina. Sýrie se nachází na Blízkém východě u pobřeží Středozemního moře. Sousedními zeměmi jsou Turecko, Irák, Jordánsko, Izrael a Libanon (The World Factbook, 2018).

Obrázek 1. Syrská arabská republika

(Zdroj: The World Factbook, 2018)

⁵ Do celkové rozlohy je také započítána oblast 1 295 km² Golanských výšin okupovaná Izraelí (The World Factbook, 2018).

⁶ V celkovém počtu obyvatel je započítáno i přibližně 20 500 Syřanů (k roku 2014) žijících na Izraelí okupovaných Golanských výšinách (The World Factbook, 2018).

2.2. Obyvatelstvo

Etnické složení obyvatelstva Sýrie je následující: Arabové 90,3 %, Kurdové, Arméni a ostatní 9,7 %. Obyvatelstvo se koncentruje do oblastí kolem Středozemního moře, do oblastí měst Damašek, Aleppo, Homs, Hama, dále pak na západě země v údolí řeky Eufrat. Urbanizace Sýrie je 58,5 % a odhaduje se, že bude i nadále růst, především z důvodu několika let trvajících sucha ve venkovských oblastech (Kelley et al., 2014; The World Factbook, 2018).

K celkovému počtu přibližně 18 miliónů obyvatel se dále ve státech okolo Sýrie nachází 5 598 658 (k 1. březnu 2018) a v Evropě 1 015 500 (k prosinci 2017) registrovaných syrských uprchlíků. V Turecku je to 3 540 648 osob, v Libanonu 995 512 osob, v Jordánsku 657 628 osob, v Iráku 247 379 osob, v Egyptě 127 414 osob a 30 104 registrovaných syrských uprchlíků v severní Africe. V Evropě jsou tito uprchlíci především v Německu 525 262, Švédsku 115 125, Maďarsku 77 256 a Rakousku 51 231. Dalšími evropskými státy s počtem uprchlíků nad 10 tisíc jsou: Nizozemsko, Belgie, Francie, Řecko, Španělsko, Norsko, Bulharsko, Srbsko a Velká Británie (UNHCR, 2018).

Náboženské vyznání v Sýrii, majoritně obyvatelé vyznávají Islám, k jehož větvím se hlásí 87 % věřících. Zastoupení sunnitské větve Islámu je 74 %. K ší'itské větvi Islámu se hlásí 13 % věřících, z čehož alávitů je 10 %, dále je zde také zastoupení ismailitů⁷. Dalších 10 % zastupují křesťané, 3 % drúzové⁸ a minoritou v Sýrii jsou také Židé, jejichž odhad je řádově pod 0,1 % (The World Factbook, 2018; Spencer, 2016). Speciální postavení mají Alávité, kteří patří mezi privilegovanou skupinu obyvatel ve státě. Historií, charakteristikami a privilegací se bude zabývat následující podkapitola.

2.3. Alávité a jejich pozice ve státě

Alávité jsou odnoží ší'itského Islámu. Tato sekta⁹ má několik hlavních odlišností oproti hlavním proudům Islámu, tedy proudu sunnitskému a ší'itskému. Alávité ctí Aliho, bratrance

⁷ Ismailité – sekta, též známá jako *sekta sedmi*, nebo také *Sab'ija*, spadající pod šíitskou větev Islámu. Ismailité vyznávají dualitu Koránu, tedy jeho dvojí výklad a to: esoterickou a exoterickou stránku (Kokaisl, 2009, s.197).

⁸ Drúzové – tato sekta vzešla z odkazu ismailitů, uznává božství Hákima (al-Ḥākīm bi-'Amr Allāh), šestého chalífy, který záhadně zmizel roku 1021 a drúzové věří v jeho návrat. Původ drúzů je v Egyptě, později komunita obsadila odlehlé oblasti Libanonu a Sýrie (Encyclopædia Britannica, 2018).

⁹ Sekta – zde není myšleno pejorativní označení pro náboženskou odnož, avšak uzavřená náboženská skupina (Encyclopædia Britannica, 2018).

proroka Mohameda, který byl současně i jeho zetěm. Prvky alávismu čerpají z křesťanství, vyznávají například Svatou trojici, avšak sestávající z Aliho, Mohameda a Salmana (perského společníka Mohameda). Praktiky alávitů jsou společensky liberální, je jim povoleno pít alkohol, ženy nemusí být zahalené (burkou, nikábem apod.). Tradiční konzervativní alávité navíc preferují asketický způsob života (Spencer, 2016).

Jejich zastoupení v syrské populaci je okolo 10 %, především pak v oblastech severozápadní Sýrie, při pobřeží Středozemního moře a ve městech Damašek, Aleppo a Homs. Mezi vyznavatele alávismu patří rodinný klan Asadů, který v Sýrii vládne již téměř 50 let (Háfiz al-Asad, nyní Bašár al-Asad). To má za následek časté upřednostňování zájmů alávitů v Sýrii a upevňování jejich pozic, například i ve vládnoucí straně *Baas*. Dalšími pozicemi, na které jsou alávité dosazováni, jsou například uvnitř četných bezpečnostních sborů, v armádě či politice (Spencer, 2016).

2.4. Historie Sýrie, vnitrostátní politika a vláda rodiny Asadů

Dějiny současné Syrské arabské republiky se začaly psát roku 1941, kdy tento suverénní stát vznikl. Faktické nezávislosti však Sýrie dosáhla až v roce 1946 a to díky stažení francouzské armády. Před rokem 1941 patřilo území Sýrie Osmanské říši, a to až do konce 1. světové války, kdy došlo k rozpadu říše. Po 1. světové válce přešlo území pod Francouzi spravované mandatorní území, ze kterého vystoupilo v již zmíněném roce 1941 (resp. roku 1946, kdy byla z území Sýrie stažena francouzská vojska) (Ježová a Burgrová, 2011, 105-115).

Následující období dějin Sýrie bylo provázeno množstvím nepokojů, převratů a konfliktů. Ty trvaly od roku 1941, až do poloviny 50. let 20. století. Armádní představitelé, kteří se do té doby střídaly ve vedení státu, začaly v tomto období spolupracovat se Socialistickou stranou arabské obrody (*Baas*). V roce 1963¹⁰ se však strana *Baas* za pomoci převratu dostala do vedení státu. V roce 1966 však proběhl vnitrostranický puč, tentokrát vedený radikálním křídlem politického hnutí *Baas* a do čela státu se dostal generál Saláh al-

¹⁰ Od roku 1963 je Socialistická strana arabské obrody v Sýrii u moci a svou pozici ve vedení státu si drží dodnes. (France 24, 2016)

Džadída, avšak ten byl po sérii neúspěchů (jako například prohra v Šestidenní válce) v listopadu roku 1970 sesazen (Ježová a Burgrová, 2011, 105-115).

Konec převratů a jistou míru stability ve vedení Sýrie nastolil až v roce 1971 zvolený prezident Hafíz al-Asad podporovaný stranou *Baas*. Období 70. a 80. let minulého století bylo však provázáno opozičními nepokoji¹¹, povstáními vedenými buď proti prezidentu Hafízi al-Asadovi, straně *Baas*, či minoritě alávitů zastupující vysoké funkce ve státě. Hafíz al-Asad setrval v úřadu prezidenta až do své smrti v roce 2000, kdy jej vystřídal syn Bašár al-Asad (Ježová a Burgrová, 2011, 105-115; Collelo, 1988).

Počátek vlády Bašára al-Asada je označován za tzv. damašské jaro. Toto období ukazovalo možnost změny např. v oblasti svobody tisku či větší demokratizace státu. Také bylo propuštěno i přibližně 600 politických vězňů. Éra tzv. damašského jara však krátce po svém vzniku pominula. Reformy, které poté následovaly, se týkaly především ekonomiky země a politické stabilizace (Ježová a Burgrová, 2011, 105-115).

2.5. Zahraniční politika Sýrie

Sýrie se v regionu Blízkého východu dlouhá léta pokoušela o vytvoření protiizraelské koalice, mimo jiné za účelem stažení izraelských jednotek z oblasti Golanských výšin, které Sýrie ztratila ve prospěch Izraele v Šestidenní válce (1967). Dalšími zájmy Sýrie byla stabilizace a upevnění moci v regionu, což například znamenalo vojenskou intervenci syrských jednotek do Libanonu v roce 1976. Toto opatření bylo z důvodu probíhající občanské války v Libanonu (1975 – 1990), obav z jejího možného překlenutí do Sýrie, také přijetí liberálnějšího smýšlení libanonského obyvatelstva obyvateli Sýrie. Úplného stažení syrských jednotek z Libanonu bylo dosaženo v roce 2005 po tzv. cedrové revoluci a pozdějšímu mezinárodnímu nátlaku na Sýrii (Evron, 2013).

Zahraniční politika Sýrie byla v minulosti provázána pokusem o vytvoření jednotného arabského státu. V roce 1958 se Syrská arabská republika sjednotila s Egyptskou arabskou

¹¹ Tyto opoziční nepokoje byly vedeny především sunnitským Muslimským bratrstvem. Odpověď na útoky přišla ze strany v roce 1981, kdy se syrským jednotkám podařilo izolovat přívržence Muslimského bratrstva ve městě Hamá a částečně i v Aleppu. Právě ve městě Hamá se v únoru roku 1982 podařilo syrským jednotkám Muslimské bratrstvo porazit. Při tomto konfliktu známém jako „Masakr v Hamá“ bylo ve městě Hamá zabito na 20 000 11 Syřanů (civilistů a přívrženců Muslimského bratrstva), z toho asi 1000 syrských vojáků (Rodrigues, 2011).

republikou (tehdy pod vedením Gamála Abd al-Násira). Tento stát – *Sjednocená arabská republika (SAR)*, fungoval na centralizované vládě situované v Egyptě pod vedením al-Násira spíše než na federativním zřízení¹², jak byl původně zamýšlen. V roce 1961 však byla faktická existence *Sjednocené arabské republiky* ukončena z důvodu vystoupení Sýrie z tohoto svazku. Bylo to zapříčiněno opakujícími se převraty a nestabilní vnitrostátní politikou Sýrie (Ježová a Burgrová, 2011, 105-115).

Současná zahraniční politika Sýrie a její orientace směrem na Rusko má kořeny již v době studené války. Syrské silné antipatie vůči západním zemím jako byly Velká Británie, Francie či USA pramenily především z důvodu jejich podpory státu Izraele. Naopak orientace na Sovětský svaz měla kořeny ve spolupráci politické strany *Baas* a Syrské komunistické strany, dále pak také např. z obchodu se zbraněmi mezi Sýrií, Sovětským svazem a zeměmi východního bloku. Konflikty Sýrie a Izraele mapuje účast Sýrie ve všech arabsko-izraelských válkách od roku 1948 do roku 1973. Sýrie se do těchto konfliktů vždy připojila na stranu proti Izraeli, která byla často podporována západními zeměmi. S příchodem Hafíze al-Asada se však Sýrie rozhodla vztahy se západními zeměmi obnovit¹³. Těmito kroky si Sýrie částečně zvolila vlastní zahraniční politiku, ovšem stále orientovanou spíše „provýchodně“ (Ježová a Burgrová, 2011, 105-115; Collelo, 1988).

2.6. Situace v Sýrii mezi lety 2011 – 2018

Události odehrávající se v Sýrii od roku 2011, zcela změnila dosavadní chod země a přinesly do ní vlnu konfliktů, nestability, které vyústily až v občanskou válku. Počátky nepokojů se datují k březnu roku 2011, kdy v zemi vypukly rozsáhlé demonstrace v rámci tzv. *Arabského jara*. Nepokoje v zemi propukly na jihu v provincii Dará, odkud se poté rozšířily na celé území. Důvody pro demonstrace a následná vypuknutí nepokojů byly dlouhodobá nespokojenost obyvatel s politikou, autoritativní vládou či korupcí ve státě, volání po legalizaci všech politických stran a propuštění politických vězňů. Dalším důvodem byl náboženský tlak

¹² Tomuto vedení SAR ze strany Egypta odpovídalo i rozložení moci v parlamentu, který měl celkem 600 křesel rozdělených na 400 křesel pro egyptské poslance a 200 křesel pro poslance syrské. Prezidentem SAR byl Gamál Abd al-Násir a místa čtyř viceprezidentů byla rovnoměrně rozdělena mezi Sýrii a Egypt (Ježová a Burgrová, 2011, 105-115).

¹³ Např. V roce 1974, byly plně obnoveny vztahy s Velkou Británií, či se Spolkovou republikou Německo (Ježová a Burgrová, 2011, 105-115; Collelo, 1988)..

v syrské společnosti, kdy stav, ve kterém byli minoritně zastoupení alávitě přímo navázáni na vládnoucí režim, více než nevyhoval majoritě obyvatelstva. Tohoto faktu poté využili i radikální syrští sunnitě, kteří se, jak již bylo uvedeno v podkapitole *Islámský stát*, přidali na stranu tzv. Islámského státu.

Současnou situaci v Sýrii, tedy především události roku 2017 a počátku roku 2018, stále nejvíce poznamenává probíhající občanská válka a válka se zbylými částmi tzv. Islámského státu na syrském území. Jak již bylo zmíněno, hlavní město tzv. Islámského státu bylo znovu dobyto, avšak tento úspěch především pro kurdské bojovníky, může paradoxně vést ke ztrátě jejich ideje samostatného Kurdského státu¹⁴ (Herb a Kaplan, 2017). Nejnovější zprávy ze Sýrie, tedy zprávy do poloviny března 2018, oznamují neustálé střety provládních jednotek syrské armády s ostatními frakcemi a to nejen se zbytky tzv. Islámského státu, ale i s ostatními frakcemi navzájem. Celkový počet obětí v Sýrii je podle *Syrian Observatory for Human Rights* za dobu od vypuknutí občanské války k březnu roku 2018 více jak 353 900 z toho 106 000 civilistů. V tomto údaji není započítáno 56 900 lidí, kteří byli prohlášeni za nezvěstné (BBC News, 2018).

2.7. Islámský stát

Počátky tzv. Islámského státu je nutné hledat ještě před obdobím syrské občanské války. Jeho vznik se datuje rok po začátku invaze USA a spojenců do Iráku (v roce 2003). V roce 2004 založil Jordánec Abu Musab al-Zarqawi militatní extrémistickou organizaci *Jama'at al-Tawhid wal-Jihad*, jejíž název v překladu znamená „Jediný bůh a džihád“. Tato organizace se spojila s teroristickým hnutím Al-Káida a později se jí začalo říkat „Al-Káida Iráku“. Její působnost nebyla vázána pouze na oblast Iráku, ale i části Sýrie, Jordánska a Saudské Arábie, kde tato teroristická organizace nabírala členy především z řad sunnitských militantních extrémistů. Teroristická organizace *Jama'at al-Tawhid wal-Jihad* měla hlavní působnost na území v okolí Bagdádu, a to především díky podpoře sunnitské většiny, která v tomto

¹⁴ Kurdský stát – neboli *Kurdistán*, idea tohoto státu pramení z velkého počtu příslušníků etnické skupiny Kurdů, roztržštěné převážně mezi 4 státy a to: Irák, Írán, Sýrie a Turecko. Celkový počet Kurdů je odhadován na 33 miliónů příslušníků ve zmíněných státech, ovšem jednotlivé prameny uvádí i např. 25-30 mil. (Gunter, 2018). Potřeba Kurdů vlastního státu tkví v jejich nemožnosti politicky, kulturně či jazykově se participovat na chodu státu. Problém jejich nemožnosti se spojit v jeden velký celek je kmenová příslušnost a nehomogenost v otázkách rozdělení moci (Herb a Kaplan, 2017).

regionu žije. Zarqawi byl v roce 2006 zabit při americkém vzdušném útoku a na jeho místo nastoupil Abú Bakr al-Bagdádí, který byl Američany před svým nastoupením do funkce zadržován v tamním iráckém vězení, ze kterého se mu podařilo uprchnout (Laub, 2016; Dehghan, 2017; BBC News, 2018).

Vznik a vzestup tzv. Islámského státu na území Sýrie byl především z důvodu oslabení centrální moci země kvůli nepokojům a silícím protestům ze strany sunnitského obyvательства. Tzv. Islámský stát, který se rozšířil na území Sýrie z Iráku, této situace využil. V červnu roku 2014 byl vyhlášen chalífát¹⁵ na území ovládaném tzv. Islámským státem. Hlavním městem tzv. Islámského státu v Sýrii se stalo o rok dříve „islamisty“ dobyté východosyrské město Rakká¹⁶. Toto hlavní město bylo znovudobyto z područí tzv. Islámského státu dne 17. října roku 2017 jednotkami SDF¹⁷ (spolu se vzdušnou podporou spojenců) (Laub, 2016; Dehghan, 2017; BBC News, 2018).

¹⁵ Chalífát – Vznik tohoto konceptu politicko-náboženského státního zřízení je datován do 7 století. Jako systém vlády, pro globální spojení islámu byl založen tzv. Islámským státem roku 2014 (Afsaruddin, 2018).

¹⁶ V tomto městě byly koncentrovány i některé soudní, policejní a ekonomické instituce, dále instituce zabývající se vzděláním, zdravotnictvím a infrastrukturou (Dehghan, 2017). Tyto instituce zde sloužily k udržení moci nad obyvateli a udržení chodu tzv. Islámského státu (Laub, 2016).

¹⁷ SDF – Syrian Democratic Forces – do češtiny překládané jako Syrské demokratické jednotky, tyto jednotky se skládají převážně z kurdských a arabských bojovníků. Tyto jednotky bojovaly převážně proti tzv. Islámskému státu spolu se vzdušnou podporou spojenců (USA, VB) (Najjar, 2017).

3. Fragile States Index

Fragile States Index (FSI) lze do češtiny přeložit jako Index křehkosti či nestability státu. Tento index je každoročně vydáván neziskovou organizací *The Fund for Peace (FFP)* od roku 2006, kdy bylo pozorováno 146 států. O rok dříve, tedy v roce 2005, byl vydán „předchůdce“ *Fragile States Indexu* s názvem *Failed States Index*, avšak kvůli nejasné interpretaci pojmu „Failed“ se název změnil (Amburn, 2009). V roce 2017 bylo v *FSI* hodnoceno 178 států v 5 hlavních kategoriích, kterými byly: indikátory soudržnosti, ekonomické, politické, sociální a průřezové. Těchto 5 kategorií je dále rozděleno na 12 hlavních indikátorů, které jsou sestaveny z více jak 100 podindikátorů (FSI Methodology, 2017). Systém hodnocení *FSI* vychází z konceptu *CAST* (Conflict Assessment System Tool) do češtiny překládaného jako Nástroj pro posuzování konfliktů. Koncept *CAST* byl navržen *FFP* v 90. letech minulého století jako nástroj pro hodnocení prekonfliktní, konfliktní a postkonfliktní situace států (Clark et al., 2006).

Obrázek 2. Schéma indikátorů Fragile States Indexu

Zdroj: upraveno autorem dle FSI Indicators. 2017.

Data, ze kterých *FSI* čerpá jsou jak kvantitativní, tak i kvalitativní, dostupné z veřejných zdrojů (data např. ze Světové banky, Světové zdravotnické organizace, Spojených národů a jiných zdrojů). Tato data jsou dále podrobena expertnímu ověření jejich validity. Metodou triangulace¹⁸ se tedy ověří a lépe pochopí získaná data, sledovaných v jednotlivých podindikátorech

¹⁸ Triangulace – „Využívání několika zdrojů dat a více prostředků pro jejich sběr. Tato strategie má za cíl získat komplexnější porozumění fenoménu.“ (Hendl, 2006, str. 8-11.)

a indikátorech, vytvářející konečné skóre ve *Fragile States Indexu* (FSI Methodology, 2017; Messner et al., 2014).

Skóre, které hodnocené státy v *FSI* dosahují, lze interpretovat jako: čím nižší skóre státu, tím je podle *FSI* stát stabilnější/„méně křehký“. Velikost skóre v každém z 12 indikátorů je maximálně 10 bodů. Celkově tedy může stát dosáhnout až skóre 120. Stupnice se 120 body je dále rozdělena do čtyř skupin a to: udržitelný stav, stabilní stav, výstražný stav a alarmující stav (FSI Methodology, 2017; Messner et al., 2014).

Po úvodním seznámení s konceptem *FSI*, s jeho historií a konceptem *CAST*, budou nyní podrobněji popsány jednotlivé skupiny indikátorů s výjimkou indikátorů sociálních. Těmito indikátory se bude následně zabývat kapitola 4. *Sociální indikátory Fragile States Indexu na případu Sýrie* společně s konkrétními příklady na případu Sýrie.

3.1. Indikátory soudržnosti

C1: Bezpečnostní aparát (*Security Apparatus*)

V tomto indikátoru se zohledňuje několik hledisek týkajících se bezpečnosti státu, a to jak zvenčí, tak zevnitř státu. Mezi hrozby pro stát patří přímé ohrožení bezpečnosti v podobě terorismu, bombových útoků, povstaleckých hnutí, hrozba vypuknutí vzpoury a převraty ve státě. Mezi další ohrožení patří také míra organizovaného zločinu, počet vražd nebo násilných trestných činů. Možnými sledovanými faktory jsou dále existence státem podporovaných milic či tajných služeb sloužících jako prostředek k pronásledování a likvidaci politických oponentů, upevnění moci vůdce, vládnoucí elity nebo strany. Ale také naopak existence žoldáckých skupin či jiných sil působících proti vládnoucímu režimu (FSI Methodology, 2017, str. 6-7).

C2: Rozštěpení elit (*Factionalized Elites*)

Indikátor rozštěpení elit sleduje fungování státních institucí ve prospěch obyvatelstva jako celku bez upřednostňování, ignorace potřeb či perzekuce určitých skupin obyvatel. Přístup k těmto skupinám obyvatelstva může být rozdílný z důvodů náboženských, etnických, rasových, kmenových nebo třídních. Tyto rozdíly pak mohou sloužit jako podnět pro nacionalistickou či xenofobní rétoriku politických elit. Indikátor se dále zaměřuje na politické

soupeření o moc ve státě, legitimitu a nezávislost voleb, v neposlední řadě také na sdílení jednoty národní identity, s čímž souvisí například tendence osamostatnit se (FSI Methodology, 2017, str. 6-7).

C3: Skupinové křivdy (*The Group Grievance*)

Indiátor skupinové křivdy se zabývá vztahem mezi skupinou nebo skupinami obyvatel, které byly rozděleny z důvodů sociálních či politických. Tento rozkol mohl například vést k vyřazení skupiny z přístupu ke zdrojům, službám či začlenění do politického procesu. Pocit křivdy může poté dlouho setrvávat ve společnosti a následně zanechat pocit poškození. Indikátor také ukazuje přesná místa ve státních institucích a orgánech, kde jsou členové skupiny vynecháváni či vyřazováni. Při řešení tohoto problému křivdy se indikátor věnuje například: usmíření, následnému urovnání poměrů a obnovení přístupu ke zdrojům, službám, či obnově přístupu do státních institucí a orgánů (FSI Methodology, 2017, str. 6-7).

3.2. Ekonomické indikátory

E1: Ekonomický pokles a chudoba (*Economical Decline and Poverty*)

Indikátor ekonomického poklesu a chudoby se zaměřuje na ekonomické faktory mající vliv na možný hospodářský úpadek země. Zabývá se faktory jako je míra inflace, velikost HDP, velikost HNP, objem toku přímých zahraničních investic, velikostí státního dluhu, náchylností ekonomiky k jejímu ovlivnění či orientací ekonomiky na jeden produkt nebo komoditu. Dále se zabývá faktory spojenými s chudobou, jako počet lidí žijících pod hranicí chudoby, zadlužením, mírou nezaměstnanosti a dalšími. Indikátor bere v potaz také míru nelegálních ekonomických aktivit ve státě, jako je obchod s drogami, zbraněmi či lidmi (FSI Methodology, 2017, str. 8-9).

E2: Nerovný ekonomický rozvoj (*Uneven Economical Development*)

Indikátor se zabývá otázkami ekonomické rovnosti a ekonomických příležitostí. V otázkách ekonomické rovnosti se zabývá: ekonomickou diskriminací, což znamená sledování míry příjmové nerovnosti skupin obyvatel, založené například na etnických, náboženských či jiných rozdílech. Dále existencí sociálního systému či zda jsou zajištěna rovná práva.

V otázkách ekonomických příležitostí se zaměřuje na: rozdíly příjmů dle dosažené míry vzdělání či rozdíly příjmů dle regionů. Dále také otázkou bezplatného vzdělávání, do jakého stupně je vzdělání bezplatné, dostupnost vzdělání v regionu nebo zda je vzdělání dostupné pro všechny občany bez rozdílu (FSI Methodology, 2017, str. 8-9).

E3: „Odchod lidí“ a odliv mozků (*Human Flight and Brain Drain*)

Tento indikátor se zabývá důvody odchodu lidí (lidského kapitálu) do zahraničí a jeho důsledky pro rozvoj země. Důvody se rozlišují na ekonomické, tedy odchod za vidinou vyššího příjmu v zahraničí, nebo je důvodem odchodu strach z pronásledování a perzekuce. Tento odliv pracovní síly a tzv. „odliv mozků“ má pak za následek například snížení produktivity práce. S tímto odchodem do zahraničí je sledována velikost diaspor a její vliv na sociálně-politicko-ekonomickou situaci ve státě. Sledovány jsou i opačné směry pohybu obyvatelstva, tedy zda se obyvatelé vrací zpět do země. Indikátor sleduje také odhadovaný objem remitencí, které proudí jak do země původu ze zahraničí, tak i naopak ze země původu do země migrace (FSI Methodology, 2017, str. 8-9).

3.3. Politické indikátory

P1: Legitimita státu (*State Legitimacy*)

Indikátor legitimacy státu se zabývá vztahem občanů a vlády, vládních orgánů a státních institucí. Důležitými sledovanými faktory je důvěra v již zmíněné orgány a instituce, jejich transparentnost, což se projevuje na stupni korupce jak na úrovni celostátní, tak regionální. Hodnotí se, zda vláda zastupuje a hájí zájmy lidí, které reprezentuje, nebo zda se k nim chová naopak přezíravě či dokonce represivně. Dále svoboda při vyjádření nesouhlasu např. s vládními rozhodnutími, také zda došlo k demonstracím a to jak pokojným, tak násilným. Dalšími sledovanými faktory je svoboda a rovnost všech obyvatel v průběhu konání voleb či zda byly volby monitorovány a nedošlo u nich k podvodu (FSI Methodology, 2017, str. 10-11).

P2: Veřejné služby (*Public Services*)

Tento indikátor zahrnuje služby a statky poskytované státem svým občanům, jde např. o zdravotní péči, vzdělání, nezávadnou vodu či hygienu. Zde se hodnotí např. kvalita a dostupnost čisté vody, rovnost pohlaví při vzdělání a rovné příležitosti pro chlapce a dívky či míra gramotnosti. Dalšími statky a službami poskytovanými státem je infrastruktura a bezpečnost, u infrastruktury je sledována např. kvalita silnic, letišť, vlakové dopravy, jejich bezpečnost a údržba. U bezpečnosti se hledí např. na efektivitu při ochraně před terorismem či násilím. Indikátor také sleduje, zda vláda slouží a poskytuje všem svým občanům stejné možnosti, nebo zda upřednostňuje např. státní zaměstnance, občany sloužící přímo vládci nebo vládnoucím elitám (FSI Methodology, 2017, str. 10-11).

P3: Lidská práva a právní stát (*Human Rights and Rule of Law*)

Indikátor lidských práv a právního státu zahrnuje vztah státu, občanů, poskytování a dodržování lidských práv. U lidských práv se nejedná pouze o práva jednotlivce, ale také o práva skupin obyvatel či organizací (například neziskových nebo činnost tisku). Mezi takto sledovanými právy jsou: právo na svobodu projevu, pohybu a vyznání, a práva týkající se zákazu nucené práce a dětské práce. Dalšími sledovanými tématy jsou nezávislost moci soudů, policie a politiků. Se soudy souvisí také jejich objektivita, dodržování právních postupů, v případě odsouzení člověka i to, jak se s ním ve vězení zachází (FSI Methodology, 2017, str. 10-11).

3.4. Průřezové indikátory

X1: Zahraniční intervence (*External Intervention*)

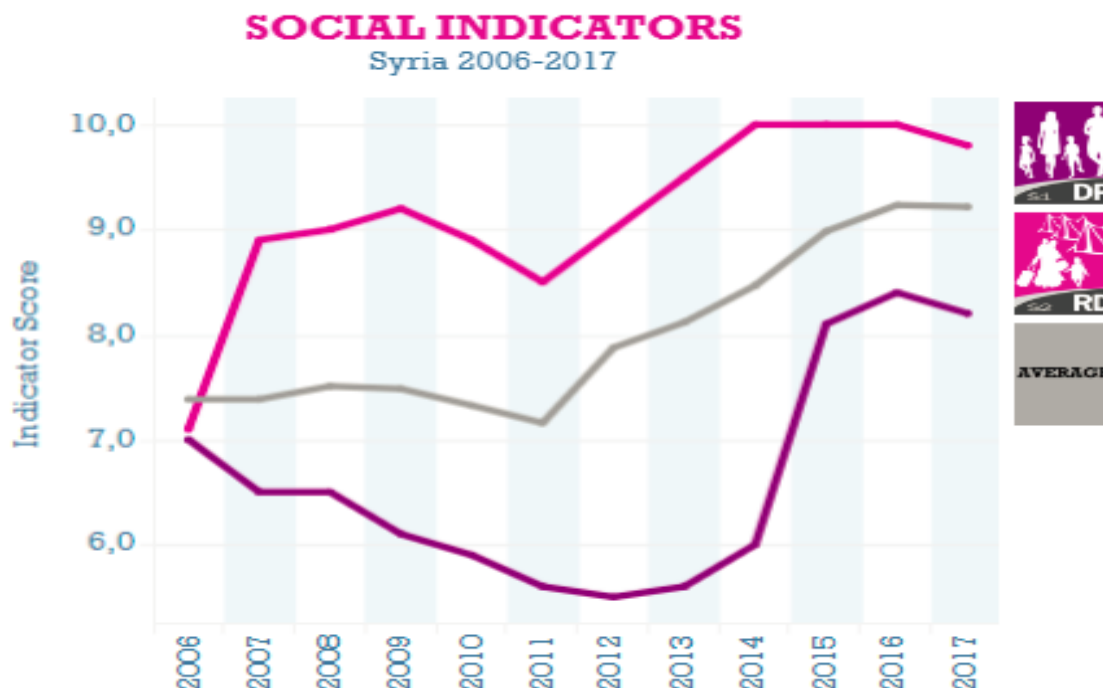
Tento indikátor se věnuje oblasti zahraničních intervencí. Je zde sledován vliv a dopad těchto intervencí především na bezpečnost a ekonomiku státu. Do této kategorie spadá jak otevřená, tak i skrytá angažovanost venkovních aktérů (států, organizací, skupin, jednotlivců), různé formy intervence, jako např. humanitární intervence ale také vojenská invaze. Jedná se také o kategorii, do které spadají různé formy pomoci (multilaterální, bilaterální, rozvojová, humanitární), různé formy půjček a podobně (FSI Methodology, 2017, str. 12-13).

4. Sociální indikátory Fragile States Indexu na případu Sýrie

Závěrečná část bakalářské práce se bude věnovat posledním dvěma kategoriím indikátorů Indexu křehkosti států. Konkrétněji se bude zaměřovat na okruhy témat v kategoriích *Demografické tlaky* a *Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby*. Dále se bude se věnovat hlavním okruhům (populace, veřejné zdraví, potravin y či výživa obyvatelstva) zbývajících témat. Podrobněji budou rozebrány otázky, které v indikátorech mohou být¹⁹ obsaženy. V této kapitole bude sledován pokles Sýrie v žebříčku mezi roky 2011 až 2015, kdy se v celkovém hodnocení Sýrie dostala ze 48. místa na 9. místo. Skóre dosažené v tomto období vzrostlo v kategorii *Demografické tlaky* z 5,6 na 8,1 bodů (viz Graf 1. linie DP) a v kategorii *Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby* z 8,5 na 10 bodů (viz Graf 1. linie RD), tedy na maximální dosažitelné skóre v jednom indikátoru. K růstu skóre v hodnocení Sýrie však došlo u všech indikátorů ve všech kategoriích. Počet indikátorů, u kterých došlo k nárůstu až na skóre 10, vzrostl v tomto sledovaném období z 0 na 4 (FSI Syria, 2018; Messner et al., 2014).

¹⁹ Mohou být – ne vždy je faktor/otázka pro stát relevantní, proto je ne vždy u státu zkoumán/a.

Graf 1. Sociální indikátory Fragile States Indexu

Zdroj: upraveno autorem dle FSI Syria. 2018.

4.1. S1: Demografické tlaky (Demographic Pressures)

Indikátor Demografických tlaků obsahuje několik okruhů kategorií, které sleduje. Tyto okruhy v sobě zahrnují otázky, které jsou v indikátoru Demografických tlaků obsaženy a pomocí kterých se dopočítává celkové skóre indikátoru. První okruh v sobě zahrnuje populaci, u které sleduje růst počtu obyvatel, geografické rozmístění obyvatelstva a jeho věkové rozdělení. Druhým zkoumaným okruhem je veřejné zdraví, které sleduje možnost výskytu či popřípadě samotný výskyt epidemií, zařízení pro kontrolu a šíření epidemií, míru nakažení HIV/AIDS a jeho budoucí predikce šíření. Třetím sledovaným okruhem v indikátoru Demografických tlaků jsou potraviny a výživa obyvatelstva, zde se sleduje, jestli jsou dodávky potravin zajištěné i v případě jejich výpadku, zda se v zemi vyskytuje krátkodobý či dlouhodobý nedostatek potravin a jeho dopad na obyvatelstvo. V tomto okruhu je zahrnuto také sucho a jeho dopad na hospodářství státu. Čtvrtý okruh se zabývá politikou ve vztahu

k životnímu prostředí, zda je tato politika udržitelná, přírodními katastrofami, deforestací či s tím spojenou desertifikací. Posledním, tedy pátým sledovaným okruhem, jsou zdroje. Zdroje se týkají nerostných surovin a práv na jejich využívání, ale i zásob vody, nakládání s ní, popřípadě i její nedostatek (FSI Methodology, 2017, str. 12-13).

V následujících podkapitolách s názvy jednotlivých okruhů indikátoru Demografických tlaků budou přiblíženy události v Sýrii, které vedly k jejímu propadu v žebříčku *Fragile States Index*.

4.1.1. Populace

Mezi lety 2011 až 2015 v Sýrii klesl počet obyvatel z 20 863 993 na 18 734 987. Tento absolutní pokles obyvatelstva je zapříčiněn konfliktem, který zde vypuknul v roce 2011 a stále trvá. Ve sledovaném období je tedy úbytek obyvatelstva na území Sýrie vyšší než 2,1 mil. obyvatel (World Bank Data, 2018). Mortalita se v Sýrii zvýšila ze 4,4 zemřelých na tisíc obyvatel v roce 2010 na 10,9 zemřelých v roce 2015 (Black, 2016).

Dalším aspektem je geografické rozmístění obyvatelstva, do něhož může být zahrnuta i míra urbanizace. Geografické rozmístění obyvatelstva na území Sýrie v rozmezí let 2011 až 2015 zaznamenalo růst urbanizace z 56,7 % na 57,66 % obyvatelstva (Statista, 2018). Tento růst se však nevymykal trendu růstu z let předchozích. Hlavními důvody stěhování venkovského obyvatelstva do měst byly především několik let po sobě jdoucí úbytky srážek a s tím spojená období sucha²⁰, což mělo především pro venkovské obyvatelstvo dopad v podobě několikaleté neúrody. Tato neúroda zapříčinila stěhování venkovských komunit především do velkých měst jako jsou Aleppo, Damašek, Dar'á, Dajr az-Zaur, Homs. Stěhování obyvatelstva do měst s sebou přineslo i ekonomické problémy. Především větší míru nezaměstnanosti a sociální problémy, které následně vyvolaly řadu sociálních nepokojů. Dalším faktorem, který zapříčinil stěhování (vysídlování), byl konflikt v Sýrii a s tím rostoucí nebezpečí v některých oblastech (Gleick, 2014). Toto vzrůstající nebezpečí, se projevilo

²⁰ V období let 1990 až 2005 došlo celkově k pěti významným obdobím sucha trvajícím jednu sezónu (úbytek srážek byl zhruba o třetinu), šesté období trvalo dvě sezóny. V roce 2011 Sýrii zasáhla vícenásobná období extrémního sucha (Gleick, 2014).

migrací především z oblastí malých měst, vesnic či samostatných obydlí především v oblastech severovýchodu země (Čuřík, 2013; United Nations, 2016).

Věkové rozdělení obyvatelstva Sýrie v letech 2011 až 2015 nebylo nalezeno, data z roku 2017 udávají takovéto složení: 0–14 let: 31,62 %, 15–24 let: 19,54 %, 25–54 let: 39,22 %, 55–64 let: 5,41 % a 65 a více let: 4,21 % (The World Factbook, 2018).

4.1.2. Veřejné zdraví

Výskyt epidemií během období let 2011 až 2015 byl v Sýrii Světovou zdravotnickou organizací²¹ (WHO) zaznamenán pouze jednou. Bylo tomu mezi lety 2013-2014, kdy bylo na území Sýrie zaznamenáno celkem 17 nakažených obrnou, infekčním onemocněním napadajícím především děti. Šíření nemoci se podařilo včas zabránit díky odhalení nemocných i navzdory nefunkčnímu syrskému veřejnému zdravotnictví. Očkovací vakcíny byly Sýrii poskytnuty zahraničními zeměmi pod záštitou WHO (Gladstone, 2014).

HIV/AIDS patří v Sýrii mezi málo rozšířená onemocnění. Do roku 2011 bylo na území Sýrie celkem 762 případů nakažení HIV/AIDS, data z následujících let chybí. Podle dosavadních zdrojů však trend růstu počtu nakažených virem v těchto letech stoupal. Lze tak usuzovat podle výsledků výzkumu²², který ukazuje, že migrace zvyšuje pravděpodobnost nákazy HIV/AIDS z důvodu dlouhotrvajícího stresu obyvatel. Tento stres v kombinaci s nechráněným pohlavním stykem zvyšuje riziko nákazy v oblastech s omezeným přístupem k informacím a službám prevence. Hlavními faktory zvyšujícími rizika pro šíření HIV/AIDS byly mezi lety 2011 až 2015 nárůst chodoby, migrace (mezinárodní i vnitrostátní), omezený přístup ke zdravotnickým zařízením, poskytujících pomoc a nárůst obchodu s lidmi (UNDP in Syria, 2012; Avert, 2017).

4.1.3. Potraviny a výživa obyvatelstva

Dodávky potravin na území Sýrie v letech 2011 až 2015 byly značně omezené jak konfliktem, tak i záměrně jako způsob nátlaku na jednotlivé strany konfliktu. V roce 2011

²¹ WHO - World Hospital Organization

²² Výzkum zmíněný v článku HIV and AIDS in the Middle East & North Africa (New York Times, 2016).

až 2012 byla oblast východní Ghouty centrem protivládních sil, v dubnu roku 2013 byla tato oblast obléhána vládními jednotkami a na 393 000 civilistů bylo bez dodávek jídla (včetně zamezení vstupu humanitární pomoci). Později se oblast východní Ghouty na dvou místech propojila s okolním světem, kudy pod státní kontrolou do obležené oblasti proudila humanitární pomoc, potraviny, léky a pohonné hmoty (Lund, 2017). OSN v roce 2014 uvedla, že přibližně 4,5 mil. obyvatel Sýrie žije v nebezpečných oblastech a v oblastech těžko dostupných pro zásobování a dalších 400 000 obyvatel (oblast východní Ghouty) žije v oblastech zcela bez přístupu k potravinám a lékům (New York Times, 2016). Stav nedostatku potravin panoval v průběhu konfliktu na území Sýrie podle náměstka generálního tajemníka pro humanitární záležitosti Kyung-wha Kanga několikrát a byl využíván stranami konfliktu jako zbraň (United Nations, 2016).

Období klimatické změny, konkrétně tedy dlouhodobých sezónních období sucha mezi lety 2011 až 2015, se oproti trendu z předcházejících let, až na zimu z přelomu let 2012–2013, nezměnilo. Jak již bylo zmíněno v podkapitole *Populace*, trend úbytku srážek započal již v letech před rokem 2011. V následujícím sledovaném období trend úbytku pokračoval až na výjimku v zimě 2012–2013, kdy byl dostatek srážek. Syrský premiér Waíl Halqí předpovídal, že by toto období mohlo být pro Sýrii optimistické, avšak z jeho predikcí záhy sešlo (Čuřík, 2013). Reálná sklizeň však byla dva a půl násobně nižší než sklizeň. Dlouhodobé sucho mělo za následek migraci obyvatelstva z rurálních oblastí do měst. Nižší množství vyprodukovaných potravin na územích, která byla pod kontrolou tzv. Islámského státu, mělo za následek omezenou distribuci obilí ve státě a větší závislost na státech okolních či mezinárodní pomoci (Čuřík, 2013; Femia a Werrell, 2012).

4.1.4. Životní prostředí

Stav životního prostředí v Sýrii byl již před rokem 2011 poměrně špatný. Vypovídá o tom špatné nakládání s vodou a vodními zdroji, jejich kontaminace toxickými látkami především z petrochemického a farmaceutického průmyslu, absence ekologických norem či neefektivní řešení zvyšující se dezertifikace. V období let 2011 až 2015 se pak syrský režim na udržitelnou environmentální politiku země nezaměřoval kvůli probíhajícímu konfliktu vůbec. Příkladem může být vypalování polí, které prováděly jak vládní jednotky, tak i ostatní frakce zapojené do konfliktu, za účelem odříznutí opačné strany od přístupu ke zdroji potravy. Během

tohoto konfliktu nebyl možný dopad na životní prostředí hlavní prioritou. Dalšími faktory, které negativně ovlivnily životní prostředí byly např. kontaminace z vojenských materiálů (chemické bomby, hořlavé látky), úniky toxických látek z poškozených průmyslových oblastí (často např. ropných vrtů, továren) či vojenských zařízení. (Vidal, 2016; Zwijnenburg, 2016).

Přírodní katastrofy či ohrožení se v Sýrii vztahují především na rizika vzniku písečných a prachových bouří. (The World Factbook, 2018) Tyto bouře se v období 2011 až 2015 na území Sýrie vyskytovaly téměř každý rok a jejich následky se projevovaly hospitalizací zasažených lidí, nejčastěji s respiračními potížemi. Intenzita těchto písečných a prachových bouří je podle izraelských výzkumníků z Institutu Bena Guriona pro výzkum pouště umocněna, ne-li někdy přímo vyvolána konfliktem v Sýrii. Důvodem je chybějící vegetační kryt, kdy jsou rozdíly patrné především při hranici s Tureckem, dále také transport a pohyb po svrchní části země, která je touto aktivitou narušována (Tharoor, 2015).

4.1.5. Přírodní zdroje

Mezi důležité přírodní zdroje Sýrie patří ropa, fosfáty, chromové, manganové a železné rudy, kamenná sůl, sádra, mramor a také vodní energie. V námi sledovaném období let, se těžební průmysl v mnoha lokalitách země zastavil nebo přešel pod dočasnou či v tomto období trvalou správu někoho jiného (např. tzv. Islámského státu). S tím je spojena i otázka vlastnických práv a práv na těžbu. Právo těžit ropu v Sýrii mělo v roce 2011 několik zahraničních firem, avšak dominantní (55 % vytěžené ropy) postavení v těžbě má Syrian Petroleum Company (státem vlastněná společnost na těžbu ropy). V roce 2011 Syrská arabská republika denně vyprodukovala podle agentury U.S. Energy Information Administration okolo 340 tisíc barelů ropy za den, v roce 2015 to bylo pouze 30 tisíc barelů za den. Přičemž v období od června roku 2014 do roku 2015 produkoval tzv. Islámský stát na ovládaném území v Sýrii od 35 tisíc do 56 tisíc barelů ropy za den, tudíž je zřejmé že tak činil nelegálně (BBC, 2018; Do et al., 2017).

Voda a problematika jejího nedostatku byla v této práci zmíněna již několikrát. Problematika nedostupnosti pitné vody panovala v anayzovaném období především kvůli konfliktu, který přerušil dodávky vody, dále střetům, které poničily infrastrukturu a potrubí, kterým byla voda dopravována. Voda byla využívána také jako nástroj strategického nátlaku

či vydírání. Na přelomu roku 2015 až 2016 nemělo přístup k pitné vodě v Sýrii až 70 % obyvatel. Zdroji pitné vody jsou v Sýrii podzemní vody, studny a v některých oblastech (sever a severovýchod) povrchové nádrže (BBC News, 2016).

4.2. S2: Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby (Refugees and IDPs)

Indikátor *Uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby*, se bude zabývat třemi okruhy témat posledního sociálního indikátoru. Tyto tři okruhy zabývající se uprchlíky a vnitřně vysídlenými osobami budou opět vztahovány k období let 2011 až 2015 na případu Syrské arabské republiky. Prvním okruhem, kterému se bude tato část práce věnovat, jsou uprchlíci a fakt, zda do země spíše přicházejí či ji opouštějí. Zda stát integruje uprchlíky z jiných zemí přímo do společnosti či zda je situuje do k tomu určených zařízení. Dále pokud existují práva uprchlíků a zda je jim zajištěna bezpečnost. V druhém okruhu se práce bude věnovat vnitřně vysídleným osobám, jejich počtu ve státě a predikci vývoje počtu vnitřně vysídlených osob do budoucna. Tato část bude také zaměřena na zdroje, kterými stát disponuje k zajištění vnitřně vysídlených osob. V posledním okruhu s označením Reakce na vysídlení se index zaměřuje na snahu pomoci od zahraničních zdrojů pro uprchlíky či pro vnitřně vysídlené osoby na území státu a zda existují plány na podporu těchto osob nebo plány na jejich přemístění do zahraničí či zda setrvávají na daném území státu (FSI Methodology, 2017, str. 12-13; Messner et al., 2014).

4.2.1. Uprchlíci

V roce 2011 se na území Sýrie nacházelo přibližně 450 000 uprchlíků z Palestiny, z toho na 110 000 z nich do roku 2015 uprchlo do jiných států. Integrace palestinských uprchlíků probíhala především ve větších městech, kde se přirozeně začlenili do syrské společnosti. Tito palestínští uprchlíci měli státem zajištěná práva a mohli např. vstupovat do syrské armády (Bologaro, 2016). Množství lidí uprchlých původem ze Sýrie, bylo ve sledovaném období 4,6 mil.. Tito migranti byli koncentrováni především do okolních států, nejvíce pak do Turecka, kde se z tohoto celkového počtu nacházela přibližně polovina (1,9 mil.) registrovaných syrských uprchlíků. Dalšími státy byly Libanon s 1,1 milionem registrovaných uprchlíků, Jordánsko s 629 tisíci registrovanými uprchlíky, Spojené arabské emiráty s 250 tisíci registrovanými uprchlíky,

Irák s 239 tisíci registrovanými uprchlíky a Egypt s 132 tisíci registrovanými uprchlíky (Martinez, 2015).

4.2.2. Vnitřně vysídlené osoby

Počet vnitřně vysídlených osob na území Sýrie na konci roku 2015 byl podle odhadů OCHA²³ 6,6 miliónů lidí. Odhady vnitřně vysídlených osob však byly několikrát zkresleny například vícenásobným započtením těchto osob při opakované vnitrostátní migraci (údaj 7,6 mil. vnitřně vysídlených osob) nebo nepřesnými údaji od vládních zdrojů, které poskytovaly informace o přesunech vnitřně vysídlených osob. K dalšímu zkreslení mohlo dojít také kvůli velmi obtížnému přístupu do některých oblastí země, především na severovýchodě Sýrie, kde působil tzv. Islámský stát. Do celkového počtu vnitřně vysídlených osob bylo započítáno také 280 000 palestinských uprchlíků, kteří v tomto období také migrovali v rámci Sýrie (IDMC, 2016). K únoru roku 2018 se počet vnitřně vysídlených osob na území Sýrie snížil odhadem na 6,1 milionů osob (UNOCHA, 2018). Zajištění pomoci pro tyto osoby zabezpečuje jak syrská vláda, tak i UNHCR²⁴, který se syrskou vládou spolupracuje a na místě působí od roku 2012. V Sýrii také působí velké množství mezinárodních humanitárních organizací, jako je Červený kříž, Člověk v tísni a další (UNHCR, 2016).

4.2.3. Reakce na vysídlení

Sýrii a jejím obyvatelům, kteří uprchli ze země, byla v období mezi rokem 2011 a únorem roku 2016 (k roku 2015 nebyla nalezena data) přidělena pomoc Evropskou komisí o celkovém objemu 2,6 mld. EUR. Tato částka v sobě zahrnuje okamžitou humanitární pomoc a nehumanitární střednědobou pomoc. Výše humanitární pomoci byla 1,037 mld. EUR pro okamžité potřeby jako prostředky na jídlo, vodu či hygienu a 1,6 mld. EUR bylo poskytnuto jako nehumanitární pomoc pro potřeby střednědobé, např. pro vzdělání, živobytí a nebo jako příspěvky na podporu zajištění uprchlíků. Tyto prostředky na podporu zajištění uprchlíků měly pomoci především syrským uprchlickým táborem situovaným v Turecku, Libanonu

²³ OCHA – United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, je orgán Organizace spojených národů do češtiny překládán jako Úřad pro kontrolu humanitárních záležitostí.

²⁴ UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees, je orgán Organizace spojených národů do češtiny překládán jako Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR, 2016).

a Jordánsku. Dále sloužily také pro potřeby vnitřně vysídlených osob na území Sýrie (European Commission, 2016). USA poskytlo za toto období 5,1 mld. USD (v přepočtu 4,52 mld. EUR) humanitární a nehumanitární pomoci pro Sýrii a okolní státy, ve kterých se koncentrovali uprchlíci (Davis a Castle, 2016). Organizace spojených národů poskytla za období mezi lety 2011 až 2015 celkem 7,09 mld. USD (v přepočtu 6,2 mld. EUR) (UNOCHA, 2016).

Prostředky, které byly do budoucna přislíbeny jako pomoc Sýrii a syrským uprchlíkům ze stran států jako je Velká Británie, Francie, Německo, USA a další. Činily v roce 2016 částku o celkovém objemu 10 mld. liber (12,9 mld. EUR) (Davis a Castle, 2016).

Plánovaný návrat uprchlíků či vnitřně vysídlených osob nebyl v námi sledovaném období možný z důvodu stálé trvajících nestability v zemi. Podle *Úmluvy o právním postavení uprchlíků* (Ženevské konvence) není možné uprchlíka poslat zpátky do země původu, pokud by zde byl vystaven ohrožení života. Návrat syrských uprchlíků zpátky do vlasti, stejně tak jako návrat vnitřně vysídlených osob na území Sýrie zpátky do regionu, odkud byli nuceni odejít, se začal realizovat od začátku roku 2017. V srpnu téhož roku mluvčí UNHCR Andrej Mahenič oznámil, že od začátku daného roku se do Sýrie vrátilo 31 tisíc uprchlíků ze sousedních zemí a více než 440 tisíc vnitřně vysídlených osob se vrátilo zpátky do svých domovů. Andrej Mahenič také ovšem poznamenal, že od ledna do května roku 2017 se počet registrovaných syrských uprchlíků zvedl ze 4,9 mil. na 5,1 mil. uprchlíků. Počet vnitřně vysídlených osob však na území Sýrie v absolutních číslech zaznamenal pokles (al-Masri, 2017).

Závěr

Bakalářská práce ve své první části pojednává o hlavních prvcích státu dle George Jellineka, které definoval jako území, suverenitu vládnutí ve státě a obyvatelstvo. Poté se stručně věnuje konceptu společenské smlouvy, premodernímu a modernímu státu. Dále byla přiblížena historie zhroucených států, jaké koncepty tomuto pojmu předcházely (*Soft state*, *Weak state*) a v jaké době se tento koncept začal objevovat (v 50. letech 20. století). Detailně bylo rozebráno pojetí konceptu a kategorizace od Roberta I. Rotberga, na kterého mnoho autorů navazuje, či jeho koncept hlouběji rozpracovává.

Dalšími autory, kterým se práce věnovala, byli Šárka Waisová a Jan Jihlavec, kteří v knize *Slabé státy - Selhání, rozpad a obnova státnosti* zpracovávají své definice, ale také srovnávají definice jiných teoretiků. Dalšími autory byli J. - G. Gros a jeho rozpracování *Failed state* do 5 kategorií, I. William Zartman s konceptem rozpadu moderních států, tedy podle něj *State collapse* v období po Studené válce. Závěr této části se věnoval Stuartu E. Eizenstatovi, Johnu Edwardu Porterovi a Jeremymu M. Weinsteinovi, kteří poukázali na často špatně používané označení *Weak state*, *Failed state* či *Collapsed state* a doplnili, že posuzování států a jejich případná kategorizace, by mělo probíhat na základě komplexnějších ukazatelů. Poslední zmíněný pojem v této části práce je pojem *Fragility*, jehož konceptu se v dalších fázích práce věnuje v souvislosti s *Fragile States Indexem*.

Druhá kapitola se věnuje Syrské arabské republice, jejím geografickým údajům, obyvatelstvu, náboženství, postavení alávitů ve státě a historii země od jejího vzniku v roce 1941. Kapitola popisuje také situaci v Sýrii od vypuknutí občanské války na jejím území a to až do března roku 2018. Skutečnost, že se Sýrie od roku 2011 zmítá v občanské válce, mělo negativní dopad především na stabilitu a bezpečnost v zemi. Tento problém je rozebrán v poslední kapitole práce, ta je věnována sociálním indikátorům *Fragile States Indexu* na případě Sýrie.

Ještě před samotným analyzováním sociálních indikátorů na případu Sýrie, je ve třetí části práce rozebrána historie a metodika hodnocení FSI. Dále jsou zde charakterizovány zbylé čtyři kategorie indikátorů a okruhy témat, které sledují. Mezi tyto čtyři kategorie patří indikátory ekonomické, politické, průřezové a indikátory soudržnosti.

Poslední kapitola je věnována sociálním indikátorům *Fragile States Indexu*, přesněji jejich podrobnému analyzování a snaze zjistit hlavní příčiny propadu (resp. nárůstu skóre) státu Sýrie v kategoriích sociálních indikátorů. Konec této kapitoly dochází k závěru, že mezi hlavní příčiny propadu patří občanská válka a konflikt, který má spoluúčasť jak na migraci v rámci Sýrie (vnitřně vysídlené osoby), tak i migraci ze státu pryč. Konflikt také zapříčinil omezení dlouhodobého přístupu k potravinám pro zhruba 393 tisíc civilistů a krátkodobý přístup k potravinám v některých regionech. Dlouhodobý konflikt však není jedinou příčinou poklesu, jednou z dalších příčin propadu Sýrie v kategoriích sociálních indikátorů *Fragile States Indexu* je klimatická změna, která se v Sýrii projevila dlouhodobým obdobím sucha, které mělo za následek stěhování venkovského obyvatelstva do měst a vzrůstající závislost Sýrie na potravinové pomoci.

Seznam literatury

- Adamová, K., Křížkovský, L. 2004. *Základy politologie*. 2. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck.
- Afsaruddin, A. C. 2018. Caliphate Islamic History. *The Encyclopædia Britannica*. 30 March. <https://www.britannica.com/topic/Druze>
- Al-Masri, A. 2017. Is Syria a safe enough for refugees to return home?. *The Arab Weekly*. 13 August. <https://thearabweekly.com/syria-safe-enough-refugees-return-home>
- Amburn, B. 2009. The Failed States Index 2005. *The Foreign Policy*. 22 October. <http://foreignpolicy.com/2009/10/22/the-failed-states-index-2005>
- Avert. 2017. HIV and AIDS in the Middle East & North Africa (MENA). *Avert; Global information and education on HIV and AIDS*. 30 November. <https://www.avert.org/professionals/hiv-around-world/middle-east-north-africa-mena>
- BBC News. 2016. Syria: The story of the conflict. *The British Broadcasting Corporation*. 11 March. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868>
- BBC News. 2018. Why is there a war in Syria?. *The British Broadcasting Corporation*. 15 March. http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229?intlink_from_url=http://www.bbc.com/news/topics/cg41ylwvvgnt/syrian-civil-war&link_location=live-reporting-story
- Black, I. (ed.) 2016. Report on Syria conflict finds 11.5% of population killed or injured. *The Guardian*. 11 February. <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/11/report-on-syria-conflict-finds-115-of-population-killed-or-injured>
- Bologaro, K. 2016. Palestinian Syrians: Twice refugees. *Al Jazeera News*. 23 March. <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/03/palestinian-syrians-refugees-160321055107834.html>
- Clapham, Ch. S. 1985. *Third World Politics*. 1st edition. 114 North Murray Street, Madison, Wisconsin 53715. The University of Wisconsin Press. <https://books.google.cz/books?id=oBCIRYfGjI4C&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q=weakness&f=false>

Clark, M. A., Baker, P. H., Russell A. V. 2006. Conflict Assessment System Tool. 15 August. USA. US 7,092,927 B2. <https://patents.google.com/patent/US7092927B2/en>

Collelo, T. (ed) 1988. *Syria a country study*. 4th edition. Washington, D.C. : Federal Research Division, Library of Congress. https://www.loc.gov/resource/frdcstdy.syriacountrystud00coll_0/?sp=1

Čuřík, J. 2013. Jak změna klimatu, sucho a pšenice ovlivňují válku v Sýrii. *Česká poezie*. 30. Říjen. http://ceskapozice.lidovky.cz/jak-zmena-klimatu-sucho-a-psenice-ovlivnuji-valku-v-syrii-pmn-/tema.aspx?c=A131026_091253_pozice_136872

Davis, J. H., Castle, S. 2016. Europe: Syria Aid Pledges From Rich Countries Reach \$10 Billion. *The New York Times*. 5 February. <https://www.nytimes.com/2016/02/05/world/europe/john-kerry-calls-on-russia-to-honor-syria-airstrike-resolution.html?mtrref=www.google.cz&gwh=4057F43A475250B6A721541CE874ACBD&gwt=pay>

Dehghan, S. K. 2017. Islamic State: Raqqa recaptured from Islamic State by US-backed forces. *The Guardian*. 17 October. <https://www.theguardian.com/world/2017/oct/17/raqqa-recaptured-from-islamic-state-us-backed-forces-announce>

Do, Q-T., Shapiro J.N., Elvidge Ch.D., Jelil-Abdel M., Ahn D.P., Baugh K, Lewis-Hansen J., Zhizhin M. 2017. *How Much Oil is the Islamic State Group Producing?*. Policy Research Working Paper 8231 Washington, DC: The World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/28617>

EIA. 2018 ©. *U.S. Energy Information Administration. The U.S. Energy Information Administration*. <https://www.eia.gov/>

Eizenstat, S., Porter, J. E., Weinstein, J. 2005. Rebuilding Weak States. *The Foreign Affairs* 84(1), 134-146. <https://www.foreignaffairs.com/articles/2005-01-01/rebuilding-weak-states>

Encyclopædia Britannica. 2018. Druze: religious sect. *The Encyclopædia Britannic*. 2 April. <https://www.britannica.com/topic/Druze>

European Commission. 2016. EU support in response to the Syrian crisis. *The European Commission Press Release Database*. 5 February. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-222_en.htm

Evers, M. E. 2014. The Fatally Flawed Fragile States Index. *The National Interest*. 15 July. <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/the-fatally-flawed-fragile-states-index-10878>

Evron, Y. 1987. *War and Intervention in Lebanon: the Israeli-Syrian Deterrence Dialogue*. 1st edition. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Femia, F., Werrell, C. 2012. Syria: Climate Change, Drought and Social Unrest. *The Center for Climate & Security*. 29 February. <https://climateandsecurity.org/2012/02/29/syria-climate-change-drought-and-social-unrest/>

France 24. 2016. Assad's party wins majority in Syrian election. *France 24*. 17 April. <http://www.france24.com/en/20160417-syria-bashar-assad-baath-party-wins-majority-parliamentary-vote>

FSI Indicators. 2017 ©. Indicators. *The Fund for Peace*. <http://fundforpeace.org/fsi/indicators/>

FSI Methodology. 2017. Fragile States Index and Cast Framework Methodology. *The Fund for Peace*. 13 May. <http://fundforpeace.org/fsi/2017/05/13/fragile-states-index-and-cast-framework-methodology/>

FSI Syria. 2018 ©. Country Dashboard; Syria. *The Fund for Peace*. <http://fundforpeace.org/fsi/country-data/>

Gladstone, R. 2014. Middle east: Polio Vaccination Effort in Syria Appears to Have Some Effect. *The New York Times*. 9 January. <https://www.nytimes.com/2014/01/10/world/middleeast/polio-in-syria-is-said-to-be-under-control.html>

Gleick, P. H. 2014. Water, Drought, Climate Change, and Conflict in Syria. *The American Meteorological Society*. 1 July. <https://journals.ametsoc.org/doi/full/10.1175/WCAS-D-13-00059.1>

Gros, J-G. 1996. Towards a Taxonomy of Failed States in the New World Order: Decaying Somalia, Liberia, Rwanda and Haiti. *Third World Quarterly*. 1996, **17**(3), 455-471.

https://www.researchgate.net/profile/Jean_Germain_Gros/publication/233214006_Towards_a_taxonomy_of_failed_states_in_the_New_World_Order_Decaying_Somalia_Liberia_Rwanda_and_Haiti/links/5514c2830cf260a7cb2d6412/Towards-a-taxonomy-of-failed-states-in-the-New-World-Order-Decaying-Somalia-Liberia-Rwanda-and-Haiti.pdf

Gunter, M. M. 2018. *Historical dictionary of the Kurds*. 3rd edition. London, GB, Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield

Hendl, J. 2006. Kvalitativní výzkum v pedagogice. *Fakulta tělesné výchovy a sportu; Univerzita Karlova*.

https://www.researchgate.net/profile/Jan_Hendl/publication/267848497_KVALITATIVNI_VY_ZKUM_V_PEDAGOGICE/links/580e17bd08ae0360753dc1d4/KVALITATIVNI-VYZKUM-V-PEDAGOGICE.pdf

Herb, G. H.(ed.), Kaplan, D.H. (ed.) 2017. *Scaling identities: nationalism and territoriality*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers

IDMC. 2016. Syria IDP Figures Analysis. *The International Displacement Monitoring Center*. May. <http://www.internal-displacement.org/middle-east-and-north-africa/syria/figures-analysis>

IDMC. 2016. Syria IDP Figures Analysis. *The International Displacement Monitoring Center*. May. <http://www.internal-displacement.org/middle-east-and-north-africa/syria/figures-analysis>

Jellinek, G. 1906. *Všeobecná státověda*. 1st edition. Praha, CZ; Jan Laichter na Král. Vinohradech

Ježová, M., Burgrová H. (ed.) 2011. *Současný Blízký východ: politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. 1st edition. Brno, CZE; Barrister & Principal, o. s.

Kelley, P. C., Mohtadi, S., Cane, M. A., Seager, R., Kuschnir, Y. 2014. Climate change in the Fertile Crescent and implications of the recent Syrian drought. *Proceedings of the Academy of Sciences of the United States of America*. **112**(11), 3241–3246. <http://www.pnas.org/content/pnas/112/11/3241.full.pdf>

Kokaisl, P. 2009. Geografie náboženství. 1st edition. Praha, CZ; Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta

Laub, Z. 2016. CFR Backgrounders: The Islamic State. *The Council on Foreign Relations*. 10 August. [http://lionelingham.com/403W_Islamic%20State%20\(ISIS\)%20-%20Council%20on%20Foreign%20Relations.pdf](http://lionelingham.com/403W_Islamic%20State%20(ISIS)%20-%20Council%20on%20Foreign%20Relations.pdf)

Lund, A. 2017. A Timeline of the Tightening Siege in Eastern Ghouta. *News Deeply; Syria Deeply*. 27 December. <https://www.newsdeeply.com/syria/articles/2017/12/27/a-timeline-of-the-tightening-siege-in-eastern-ghouta>

Martinez, M. 2015. World: Syrian refugees: Which countries welcome them, which ones don't. *The Cable News Network*. 10 September. <https://edition.cnn.com/2015/09/09/world/welcome-syrian-refugees-countries/index.html>

Messner, J. J. (ed.), Haken, N., Hendry, K., Taft, P., Lawrence, K., Brisard, L., Umaña, F., 2014. Fragile States Index 2014 - Annual Report. *The Fund for Peace Publication FFP : CFSIR1423 (Version 06D)*. Washington, D.C. 20006. <http://library.fundforpeace.org/library/cfsir1423-fragilestatesindex2014-06d.pdf>

Najjar, F. 2017. What is the future of the Syrian Democratic Forces?. *Al Jazeera News*. 25 November. <https://www.aljazeera.com/news/2017/11/future-syrian-democratic-forces-171124110417741.html>

New York Times. 2016. Agony and Starvation in the Syrian War. *The New York Times*. 12 January. <https://www.nytimes.com/2016/01/12/opinion/agonny-and-starvation-in-the-syrian-war.html>

Rodrigues, J. 2011. Syria: 1982: Syria's President Hafez al-Assad crushes rebellion in Hama. *The Guardian*. 1 August. <https://www.theguardian.com/theguardian/from-the-archive-blog/2011/aug/01/hama-syria-massacre-1982-archive>

Rotberg, R. I. (ed.) 2003. *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*. 1st edition. Washington D.C.: Brookings Institution Press.

Schmitt, C., Schwab, G. 2008. *The Leviathan in the state theory of Thomas Hobbes : meaning and failure of a political symbol*. 2ed edition. Chicago: University of Chicago Press.

Spencer, R. (ed.) 2016. Who are the Alawites? *The Telegraph*. 3 April. <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/04/02/who-are-the-alawites/>

Statista. 2018©. Syria: Urbanization from 2006 to 2016. *The Statistics Portal*. <https://www.statista.com/statistics/455937/urbanization-in-syria/>

Šmíd, T., Vaňura, V. 2009. Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států. *Mezinárodní vztahy* 44(2), 44-64. <https://mv.iir.cz/article/view/323>

Tharoor, I. 2015. Syria's war helped create an epic dust storm, scientists say. *The Washington Post*. 7 October. https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/10/07/syrias-war-helped-create-an-epic-dust-storm-scientists-say/?utm_term=.13ba3febfa1b

The World Factbook. 2018 ©. Middle East: Syria. *The Central Intelligence Agency*. <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/sy.html>

UNDP in Syria. 2012. Support to the National HIV/AIDS Program. United Nations Development Programme. 1 February. http://www.sy.undp.org/content/syria/en/home/operations/projects/poverty_reduction/support-to-the-national-hiv-aids-program-.html

UNHCR. 2016. Internally Displaced People. *The United Nations High Commission for Refugees; Syria*. 7 July. <http://www.unhcr.org/sy/29-internally-displaced-people.html>

UNHCR. 2018 ©. Syria Regional Refugee Response. *Data of the United Nations High Commission for Refugees; Operational Portal for Refugee Situations*. Dostupné z: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

United Nations. 2016. Starvation by Siege Now 'Systematic' in Syria, Assistant Secretary-General Tells Security Council, amid Warnings that Tactic Could Be War Crime. *The United Nations*. 15 January. <https://www.un.org/press/en/2016/sc12203.doc.htm>

UNOCHA. 2016. United Nations and Partners in Syria 2011-2016. *The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*. <http://www.unocha.org/Syria/UNandPartners.pdf>

UNOCHA. 2018 ©. Syrian Arab Republic. *The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*. <http://www.unocha.org/syria>

Vidal, J. 2016. Water supplies in Syria deteriorating fast due to conflict, experts warn. *The Guardian*. 7 September. <https://www.theguardian.com/environment/2016/sep/07/water-supplies-in-syria-deteriorating-fast-due-to-conflict-experts-warn>

Waisová, Š., Cabada, L., Černý, O., Dvoranová, J., Hlaváček P., Hynek, N., Jihlavec, J., Kopa, O., Kubata, M., Leichtová, M., Rosůlek, P., Strnadová, L., Weger, K., Ženíšek, M. 2007. *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti*. 1st edition. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk

Weber, M. 2009. *Metodologie, sociologie a politika*. 2 vydání. Praha: vydavatelství Oikoymenth

World Bank Data. 2018. Population, total. *The World Bank*. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2016&locations=SY&start=2011&view=chart>

Zartman, I. W. (ed.) 1995. *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*. 1st edition. Boulder, Colorado; Lynne Rienner Publishers.

Zwijnenburg, W. 2016. The Human Cost of War's Environmental Impact. *The Syria Untold*. October. <http://www.syriauntold.com/en/2016/10/the-human-cost-of-wars-environmental-impact/>